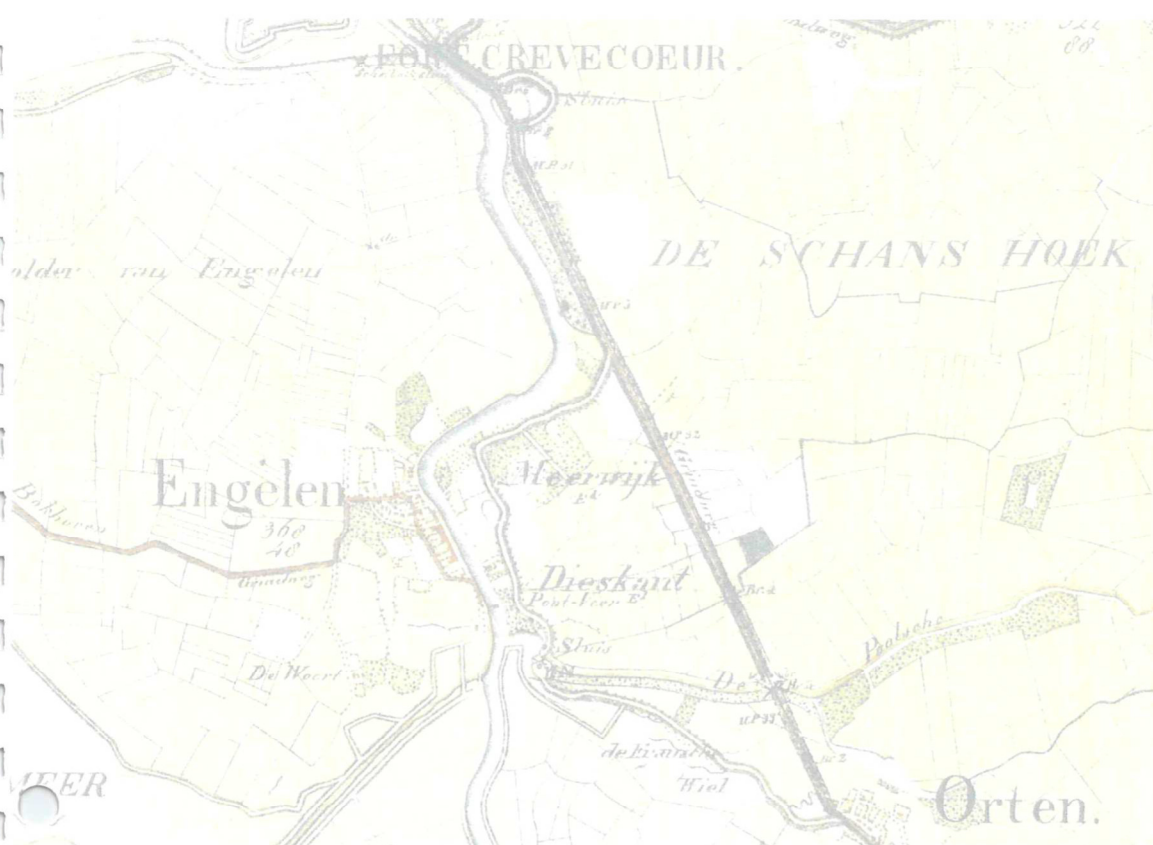
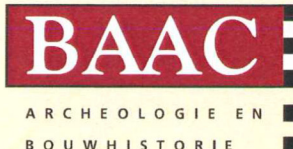

318963

Gennep Gennepershuisweg en de Haspel

Opgraving en archeologische begeleiding in
het historische stadscentrum

BAAC-rapport A-17.0019

februari 2018

Auteur:

Status:

Definitief

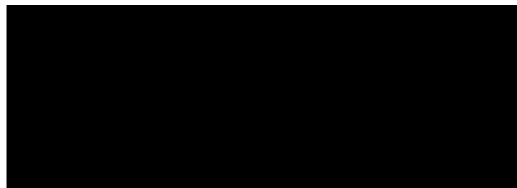

Colofon

ISSN: 1873-9350

Auteur:
Met bijdragen van:

Tekeningen:
Inhoudelijke controle:

© BAAC, 's-Hertogenbosch 2018.

BAAC aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

BAAC bv

Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie.

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel. [redacted]
Fax [redacted]
E-mail: [redacted]

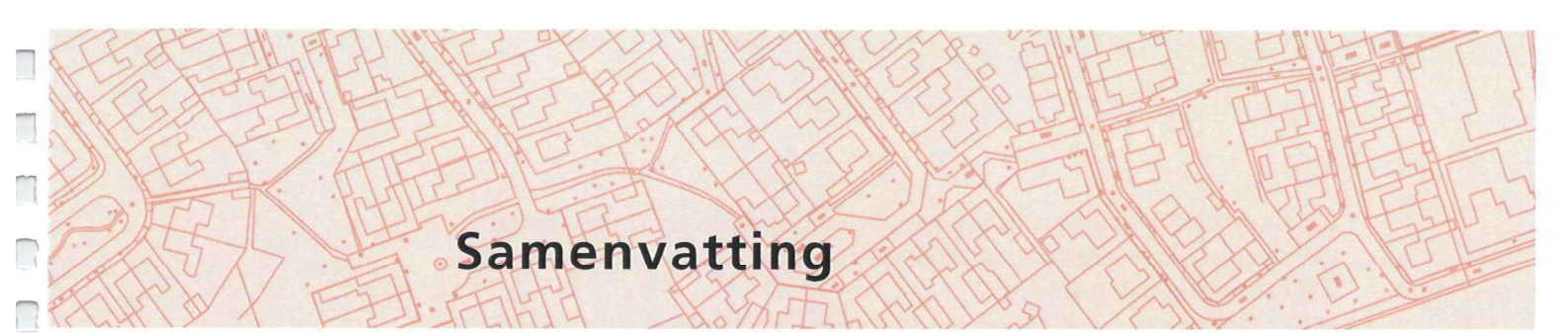
Postbus 2015
7420 AA Deventer

Inhoud

	■ Samenvatting	7
1	■ Inleiding	9
	1.1 Aanleiding	9
	1.2 Ligging en aard van het terrein	11
	1.3 Administratieve gegevens	12
	1.4 Leeswijzer	13
2	■ Onderzoekskader	15
	2.1 Landschappelijke achtergrond	15
	2.2 Archeologische achtergrond	19
	2.3 Historische achtergrond	22
	2.4 Onderzoeksvragen	27
	2.5 Werkwijze	28
	2.5.1 Veldwerk	28
	2.5.2 Uitwerking	30
3	■ Resultaten	31
	3.1 Bodemopbouw	31
	3.2 Sporen	31
	3.2.1 Sporen uit de prestedelijke fase	32
	3.2.2 Ophogingen in de veertiende eeuw	32
	3.2.3 De stadsmuur en stadsgracht	34
	3.2.4 Straatniveaus	37
	3.2.5 Bouwgeschiedenis van een pand aan de Haspel	39
	3.2.6 Bebouwing en percelering aan de zuidoostzijde van de Haspel	45
	3.3 Vondsten	47
	3.3.1 Aardewerk uit de middeleeuwen en nieuwe tijd	47
	3.3.2 Metaal	51
	3.3.3 Glas	52
	3.3.4 Overig vondstmateriaal	52
4	■ Synthese	53
5	■ Literatuur en bronnen	57
6	■ Lijst van afbeeldingen	59
	■ Bijlagen	61
	Bijlage 1 Geologische en archeologische tijdvakken	
	Bijlage 2 Onderzoeksvragen uit het Programma van Eisen	
	Bijlage 3 Kaart historische ontwikkeling	
	Bijlage 4 Vondstenlijst	
	Bijlage 5 Lijst baksteenformaten	

Bijlage 6 Sporenlijst
Bijlage 7 Allesporenkaart
Bijlage 8 Profiel

Digitaal:
Bijlage 9 Determinatielijst aardewerk

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Gennep heeft BAAC (onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie) een opgraving en een archeologische begeleiding uitgevoerd aan de Genneperhuisweg en de Haspel te Gennep. De aanleiding voor het onderzoek was de vernieuwing van de riolering in de Haspel en de aanleg van hemelwaterafvoer in de Genneperhuisweg.

Het plangebied ligt aan de noordoostelijke rand van de historische kern van Gennep, ter plekke van de straat de Haspel en de voormalige stadsmuur met stadsgracht aan de Genneperhuisweg.

Tijdens eerdere opgravingen is al vastgesteld dat Gennep vanaf de veertiende eeuw omgeven was door twee stadsgrachten. Ook op kaartmateriaal uit de zeventiende eeuw is aan de noordoostzijde, tussen de rivier de Niers en de stadsmuur, een gracht weergegeven. De Niers vervulde hier de functie van buitenste gracht. De binnenste gracht, tussen de Niers en de stadsmuur, is vermoedelijk aan het einde van de zeventiende eeuw of het begin van de achttiende eeuw gedempt. Verondersteld werd dat de ligging van deze voormalige binnenste gracht overeen komt met het verloop van de huidige Genneperhuisweg. Uit boringen gedaan tijdens het onderzoek is gebleken dat ter hoogte van de Genneperhuisweg inderdaad een gracht heeft gelegen. De bakstenen stadsmuur bleek gelegen te zijn in het verlengde van de huidige kerkhofmuur langs de Genneperhuisweg. De bouw van de stadsmuur op deze locatie wordt in de eerste helft van de veertiende eeuw gedateerd. De stadsmuur blijkt hier tot op grote hoogte bewaard gebleven. De oorspronkelijke muurdikte is op deze locatie niet bewaard gebleven want de stadsmuur is aan de veldzijde verweerd en/of afgekap. De resterende muurdikte bedroeg 82 cm. Tegen de veldzijde is in de eerste helft van de achttiende eeuw een klamp aangezet met een muurdikte van circa 50 cm.

In de eerste helft van de veertiende eeuw is het onderzoeksterrein binnen de stadsmuur met circa een meter opgehoogd. Tegen de stadszijde van de stadsmuur bevonden zich meerdere straatniveaus bestaande uit baksteengruis/brokken met daartussen ophooglagen. De bestratingen kwamen voor over een breedte van 3,5 à 4 m. De oudste bestratingen dateren uit veertiende, de jongste uit de achttiende eeuw.

Ten oosten van de Haspel werden de resten van een laatmiddeleeuws, rechthoekig pand aangetroffen. Een begindatering vanaf de tweede helft van de veertiende eeuw is mogelijk maar een vijftiende/zestiende eeuwse datering evenzeer. De oudste fase van het pand bestond uit een rechthoekige bakstenen fundering met penanten en had (vermoedelijk) afmetingen van 15 x 7,1 m. Bakstenen penanten tonen aan dat de opbouw uit een houtskelet bestond. Het huis was ingedeeld in twee ruimtes (A+B), gescheiden door een brandmuur met

een haard aan beide zijden. In woondeel A werden tegen de schouw de resten van een bakstenen stookvloer gevonden, in het overige deel van deze ruimte was een lemen vloer aanwezig.

In de tweede helft van zeventiende eeuw pand is het houtskelet vervangen door een opbouw van baksteen. Het is niet duidelijk wanneer in het zuidelijk deel het pand (B) een half boven de grond uitstekende kelder is toegevoegd. Na 1850 werd in deze kelder een waterput aangelegd. Ten zuiden van het pand bevond zich een aangrenzende bakstenen schuur waar mogelijk een pottenbakkerij in was gevestigd. Het schuurdeel achter het pand wordt niet weergegeven op de kadastrale kaart uit 1730-1732, maar wel op de kadastrale kaart uit 1811-1830; mogelijk is deze schuur in de tussenliggende periode gebouwd. Op basis van historische gegevens kan vermeld worden dat in dezelfde periode het noordelijke deel van het middeleeuwse pand (A) gesloopt is en er een ander gebouw op dezelfde locatie verscheen.

De opgraving in de Haspel leverde ook gegevens op met betrekking tot enkele perceelsgrenzen. De rooilijn aan de zuidzijde van de straat Haspel is in het verleden tot drie maal toe verlegd waardoor de straat steeds breder is geworden. De oudste rooilijn dateert vermoedelijk uit de middeleeuwen, een ander komt overeen met de kadastrale kaart uit 1811-1832. De jongste rooilijn is tot stand gekomen na de verwoesting van de aangrenzende panden in de Tweede Wereldoorlog.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van de gemeente Gennep heeft BAAC (onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie) een opgraving en een archeologisch begeleiding uitgevoerd in plangebied Gennepershuisweg en de Haspel te Gennep. De aanleiding voor het onderzoek was de voorgenomen vernieuwing van de riolering in de Haspel en de aanleg van een hemelwaterafvoer in de Gennepershuisweg, waarbij een kans bestond dat archeologische waarden vernietigd zullen worden.

Voorafgaand aan het onderzoek heeft in 2017 een bureauonderzoek plaatsgevonden.¹ In het bureauonderzoek is vastgesteld dat op de beleidskaart van de gemeente Gennep het plangebied in een zone valt met een hoge verwachtingswaarde, waarbij de historische kern een archeologisch monument is.² Op de beleidskaart en het vigerende bestemmingsplan is deze verwachting vertaald in beleidsregels die archeologisch onderzoek verplicht stellen.³

Voorafgaand aan het onderzoek heeft geen inventariserend veld-/booronderzoek plaatsgevonden, gezien het gebruik van het plangebied als straat en de hierin aanwezige kabels- en leidingen. Daarnaast zijn bij werkzaamheden in het aangrenzende rioleringstracé van de Haspel al archeologische waarden (muren, ophogingen en vloeren) uit de middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen, waardoor al inzicht in de archeologische waarden aanwezig was.⁴ Op basis van het bureauonderzoek⁵ is aan het plangebied een middelhoge verwachting toegekend aan onverstoorde vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot neolithicum. Voor archeologische resten van landbouwers (nederzettingen, graven, beschoeiingen langs de Niers e.d.) uit het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen geldt een hoge verwachting. Voor de periode vanaf de dertiende eeuw geldt een zeer hoge verwachting voor stedelijke bewoningsresten, zoals vestingwerken (stadsmuur, -gracht en/of -wal ter hoogte van de Gennepershuisweg), pottenbakkerij, afvallagen en nederzettingssporen. Voor een klein deel van het plangebied is het voorkomen van begravingen uit deze periode niet uit te sluiten, want het plangebied ligt naast een kerkhof dat in het verleden mogelijk groter is geweest. Het advies was dan ook om de graafwerkzaamheden archeologisch te begeleiden conform protocol opgraven. Aangezien de te verwachten hoeveelheid kabels en leidingen ter hoogte van de deellocatie Haspel relatief gering was, is besloten om dit gedeelte middels een opgraving te onderzoeken. De deellocatie Gennepershuisweg, waar volop kabels en leidingen aanwezig waren, is conform de aanbeveling middels een begeleiding onderzocht.

- 1 De Boer 2017.
- 2 Verhoeven & Ellenkamp 2007.
- 3 Gemeente Gennep 2010;
Past2Present 2009.
- 4 Mooren 2015.
- 5 De Boer 2017.

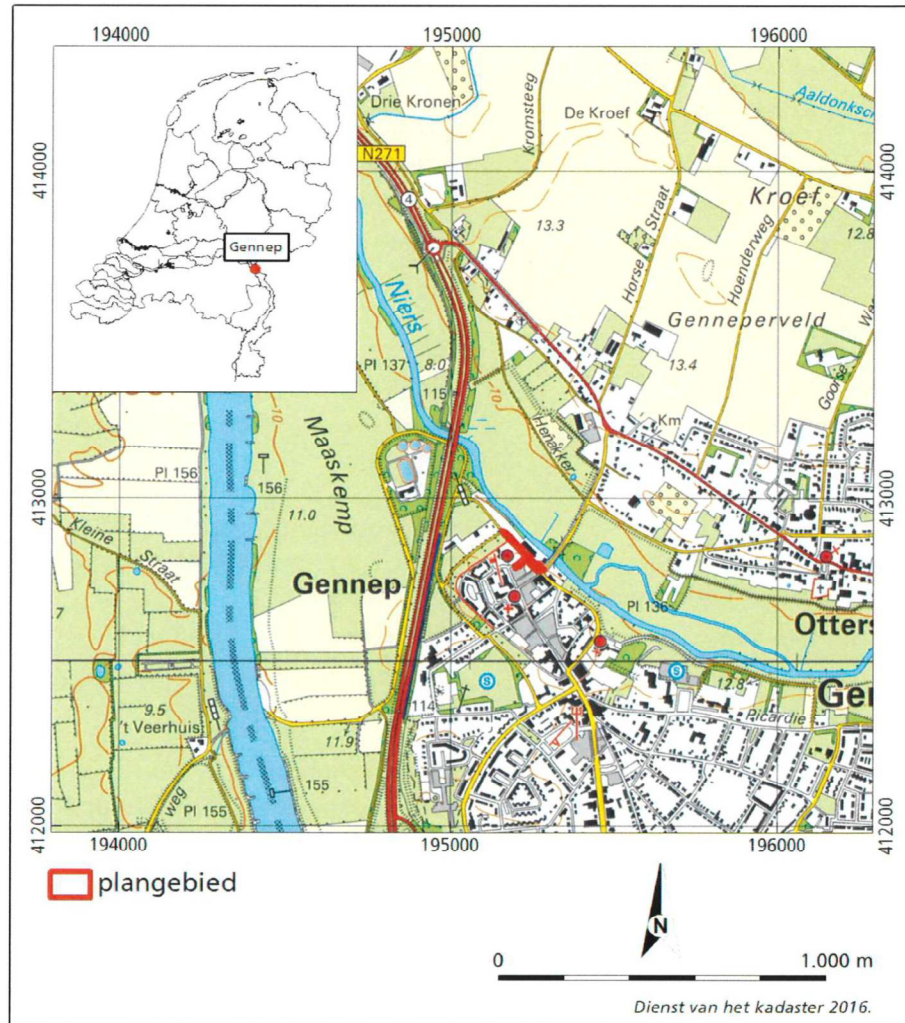
De opgraving vond plaats tussen 2 en 15 maart 2017, de archeologische begeleiding bleef vanwege de verstoorde ondergrond beperkt tot een profielopname op 7 april. De bevoegde overheid was de gemeente Gennepe; de gemeente werd hierbij vertegenwoordigd door mw. L. Potten en mw. C. Derks. Projectbegeleider vanuit BAAC was dhr. T. Merlidis. Het veldteam bestond uit mw. I.J. Cleijne (projectleider), dhr. D. Stoop (veldarcheoloog), dhr. S. van As (veldarcheoloog), dhr. J. van der Weerden (veldarcheoloog). Vrijwilligers tijdens het veldwerk waren de heren J. de Jong en J. Wessels. De graafmachine werd geleverd door Gebra-Infra, graafmachinist was dhr. J. Derksen. Tijdens het veldonderzoek zijn geen specialisten ingezet. Het onderzoek is uitgewerkt door dhr. J.R. Mooren.

*Afb. 1.2 Het plangebied;
hoek Genneperhuisweg met
Haspel. Foto richting het
westen.*

1.2 Ligging en aard van het terrein

Het plangebied ligt in Gennepe aan de rand van de historische stadskern in de gelijknamige gemeente (provincie Limburg). Het plangebied wordt gevormd door een deel van de Genneperhuisweg, waar in het verleden de stadsmuur en -gracht gelegen waren, en de binnen de stadsmuur gelegen straat de Haspel. De lengte van het tracé bedraagt circa 230 m. De oppervlakte bedraagt circa 2220 m² (zie afb. 1.1).

Afb. 1.1 De ligging van het onderzoeksgebied/plangebied op de topografische kaart van Nederland.

1.3 Administratieve gegevens

Locatiegegevens

Provincie:	Limburg
Gemeente:	Gennep
Plaats:	Gennep
Toponiem:	Genneperhuisweg en de Haspel
RD-coördinaten:	195.155/412.901 195.288/412.783 195.268/412.774 195.194/412.794
Kaartblad:	46B
Kadastrale gegevens:	Gemeente Gennep, sectie C, 860, 861, 873, 876, 877, 1033, 1782, 1787, 1032, 1849, 1878 (deels)
Oppervlakte plangebied:	2220 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied:	157 m ²

Projectgegevens

BAAC-project:	A-17.0019
Type onderzoek:	Opgraving en Archeologische Begeleiding
Onderzoeksmeldingsnummer:	4036702100
Opdrachtgever:	Gemeente Gennep Contactpersonen: Derks C. Potten L.
Adviseur namens opdrachtgever:	dhr. J. Schotten
Projectleider BAAC:	I.J. Cleijne
Bevoegde overheid:	Gemeente Gennep Contactpersonen: Derks C. Potten L.
Adviseur namens bevoegde overheid:	Niet van toepassing
Beheer en plaats van vondsten en documentatie:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Limburg. Depotbeheerder: dhr. S. Kusters
Datum opdracht:	Januari 2017
Datum veldwerk:	2 maart- 7 april 2017
Datum conceptrapport:	2017
Datum goedkeuring:	20-12-2017
Datum definitief rapport:	1-2-2018

Vindplaatsgegevens

Complextype:	Nederzetting (stad)
Datering:	Late middeleeuwen - nieuwe tijd

1.4 Leeswijzer

Deze rapportage omvat de uitwerking van het archeologisch onderzoek in het plangebied Gennepershuisweg en de Haspel te Gennep. Alvorens over te gaan tot de bespreking van de onderzoeksresultaten, zullen in hoofdstuk 2 de landschappelijke, archeologische en historische achtergronden in en rondom het plangebied worden beschreven. Deze worden gevolgd door paragrafen met daarin de onderzoeksvragen en de gevolgde werkwijze in het veld en tijdens de uitwerking. In hoofdstuk 3 komen de resultaten van het onderzoek aan de orde, verdeeld over paragrafen betreffende de bodemopbouw, archeologie en de vondsten. Het geheel zal in hoofdstuk 4 worden afgesloten met een synthese waarin de resultaten in relatie tot elkaar worden besproken en er aandacht is voor de relevantie van de vindplaats voor de regio. Achterin het rapport zijn de literatuurlijst en enkele bijlagen terug te vinden, zoals diverse lijsten en overzichten, en de beantwoording van de onderzoeksvragen uit het PvE.

2 Onderzoekskader

Aan het plangebied is op basis van het archeologisch vooronderzoek een middelhoge verwachting toegekend aan onverstoorde vuursteenvindplaatsen uit het laat-paleolithicum tot neolithicum. Voor archeologische resten van landbouwers (nederzettingen, graven, beschoeiingen langs de Niers e.d.) uit het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen geldt een hoge verwachting. Voor de periode vanaf de dertiende eeuw geldt een zeer hoge verwachting voor stedelijke bewoningsresten, zoals vestingwerken (stadsmuur, -gracht en/of -wal ter hoogte van de Gennepershuisweg), pottenbakkerij, afvallagen en nederzettingssporen. Het onderzoek dat in deze rapportage wordt beschreven, heeft geresulteerd in het documenteren van stedelijke bewoning, de stadsmuur en stadsgracht. Het doel van de navolgende paragrafen is om dit gegeven in context plaatsen. Hierbij wordt gekeken naar de ligging van het plangebied in het landschap en ten opzichte van bekende archeologische resten in de directe omgeving. Ook wordt gekeken wat op basis van historisch kaartmateriaal of andere historische gegevens bekend is over bewoning en landgebruik binnen het plangebied. Deze gegevens zijn overgenomen uit het archeologisch vooronderzoek⁶ en waar nodig aangevuld met nieuwe gegevens. De onderzoeksvragen uit het PvE en de nationale en regionale onderzoeksthema's zijn overgenomen in paragraaf 2.4. Het hoofdstuk sluit af met een beschrijving van en verantwoording voor de gehanteerde werkwijze en de keuzes die tijdens het veldwerk en de uitwerking zijn gemaakt.

2.1 Landschappelijke achtergrond E. de Boer

De historische kern van Gennep ligt op een uitloper van het Laat-Pleniglaciale terras tussen het rivierdal van de Niers en het rivierdal van de Maas. Geologisch gezien maken deze afzettingen deel uit van het Laagterras, dat behoort tot de Formatie van Kreftenheye⁷. Dit gebied is grotendeels in het Weichselien ontstaan.

Aan het einde van het Pleniglaciaal hebben zowel de Maas als de Niers door dit gebied gestroomd in een vlechtend patroon. Dergelijke rivieren worden gekenmerkt door een ondiepe, brede bedding, waarin een stelsel van een groot aantal ondiepe geulen die herhaaldelijk splitsen en weer bij elkaar komen. In de bedding kwamen zandige en grindige sedimenten tot afzetting.

In het Bølling-Allerød-interstadiaal (13.000-10.800 BP) verbeterde het klimaat waardoor de rivieren een regelmatigere afvoer kregen met een minder grote sedimentlast. Als gevolg hiervan concentreerde de afvoer van de rivieren zich in enkele meanderende hoofdgeulen, die zich insneden in de Pleniglaciale rivierdalvlakke. Als gevolg hiervan werd het zogenaamde Laagterras zichtbaar als een terrasniveau. De oude vlechtende geulen raakten buiten gebruik en

6 De Boer 2017.

7 De Mulder et al., 2003.

verlandden. In de stroomgeul werd zandig materiaal afgezet. Alleen bij zeer hoge waterstanden trad de rivier buiten haar insnijdingsdalen en werd zandige, zeer stugge, lichtgrijze tot blauwgrijze klei afgezet (Laag van Wijchen).

Aan het eind van het Laat-Weichselien, in de Late Dryas, kregen de rivieren over het algemeen weer een vlechtend karakter. De Niers daarentegen had op dat moment een sterk meanderende loop en behield dat patroon grotendeels. Tijdens de koudste en droogste periode van de Late Dryas (10.500-10.150 BP) is zand vanuit de (deels) droogliggende riviervlakte van de Maas opgewaaid en ten oosten van de Maas afgezet in zogenaamde rivierduinen. In deze periode is vermoedelijk ook het rivierduin ten zuidoosten van het plangebied afgezet. In het Holoceen verbeterde het klimaat waardoor de rivieren weer een meanderend verloop kregen. De Maas en de Niers sneden zich onder deze omstandigheden diep in de Late Dryas afzettingen in, waarbij een nieuw morfologisch herkenbaar terrasniveau ontstond in beide rivierdalen ('Terras X'). Vanaf circa 3000 jaar BP (Subboreaal) is de zeespiegel zover gestegen, dat de Maas en Niers weer buiten hun ingesneden dalen konden treden en sediment konden afzetten op de tot dan toe hogere pleistocene terrasniveaus.⁸

In het Holoceen vond eveneens, onder invloed van het mildere klimaat, op grote schaal bodemvorming plaats, die deels antropogeen is beïnvloed.⁹

Op de geomorfologische kaart is het plangebied vanwege de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd (afb. 2.1). Op basis van extrapolatie van de omringende gekarteerde gebieden blijkt dat het plangebied op de overgang van een noordwest-zuidoost georiënteerd *dalvlakteterras* (kaartenheid 3E9) ligt naar de noordoostelijk gelegen *beekdalbodem zonder veen* (kaartenheid 2R4) van de Niers. Ten westen van het dalvlakteterras bevindt zich de *relatief laaggelegen rivierdalbodem* van de Maas (kaartenheid 2R8).

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is een vergelijkbaar beeld te zien (afb. 2.2), waarbij het plangebied ligt op de noordwestelijke uitloper van een hoger gelegen gebied. Het hoogteverloop in en rond het plangebied is sterk beïnvloed door antropogeen ingrijpen. Zo heeft de historische kern van Gennep, vermoedelijk door een combinatie van ophoging en afgraving, een duidelijk hogere ligging dan de omringende gebieden. Dit deel van het plangebied ligt op circa 12,4 à 13 m NAP. Het uiterste noordelijke deel van het plangebied, buiten de voormalige stadsmuur ter hoogte van de voormalige stadsgracht, ligt beduidend lager op circa 10,8 à 11,4 m NAP. Het gebied direct ten noordoosten van het plangebied heeft een beduidend lagere ligging dan het plangebied en is vermoedelijk afgegraven voor sanering.

Het plangebied is op de bodemkaart niet gekarteerd (afb. 2.3). Van nature komen hier vermoedelijk *ooivaaggronden* voor, die zijn ontstaan in *lichte zavel* (kaartenheid KRd1).¹⁰ Als gevolg van de ligging op de overgang van de historische kern van Gennep naar het dal van de Niers is de bodem in het plangebied echter sterk antropogeen beïnvloed en gekenmerkt door verschillende fasen van ophoging en afgraving.¹¹

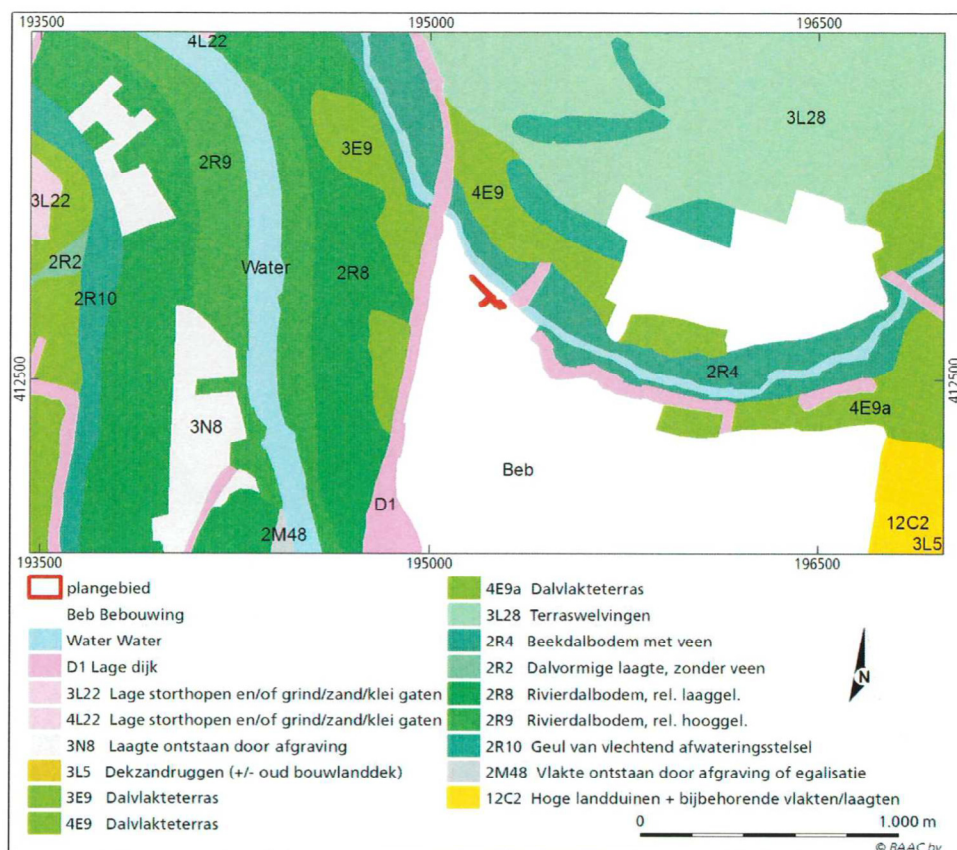
8 Berendsen en Stouthamer 2001.

9 Buitenhuis & Wolfert 1988; Berendsen & Stouthamer 2001; Berendsen 2004; Tebbens 2006.

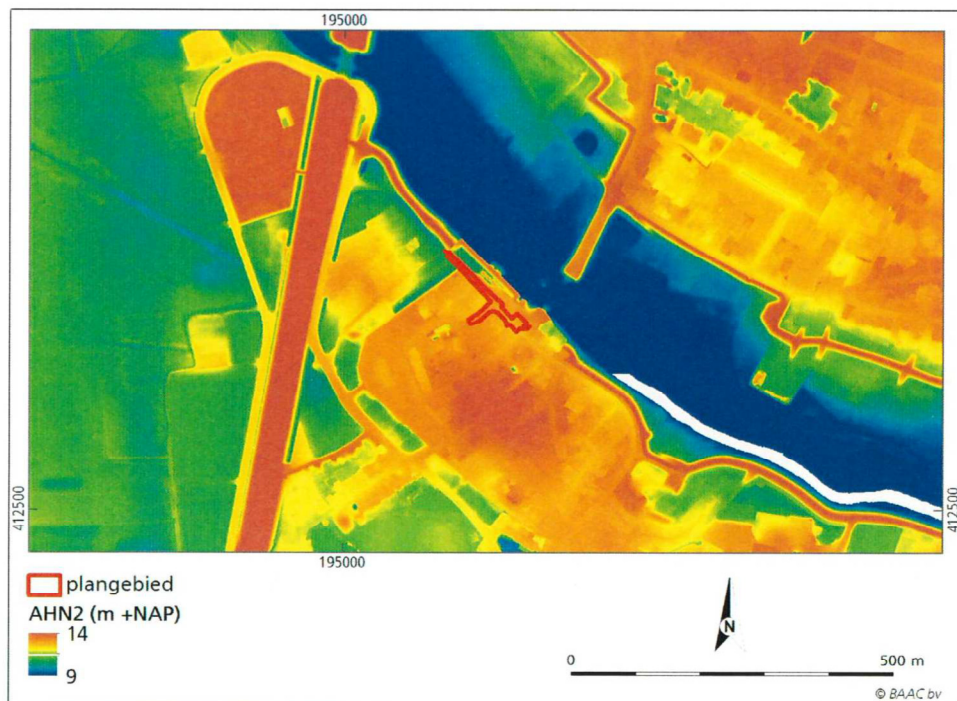
10 GHG >140 cm -mv, GLG > 160 cm -mv.

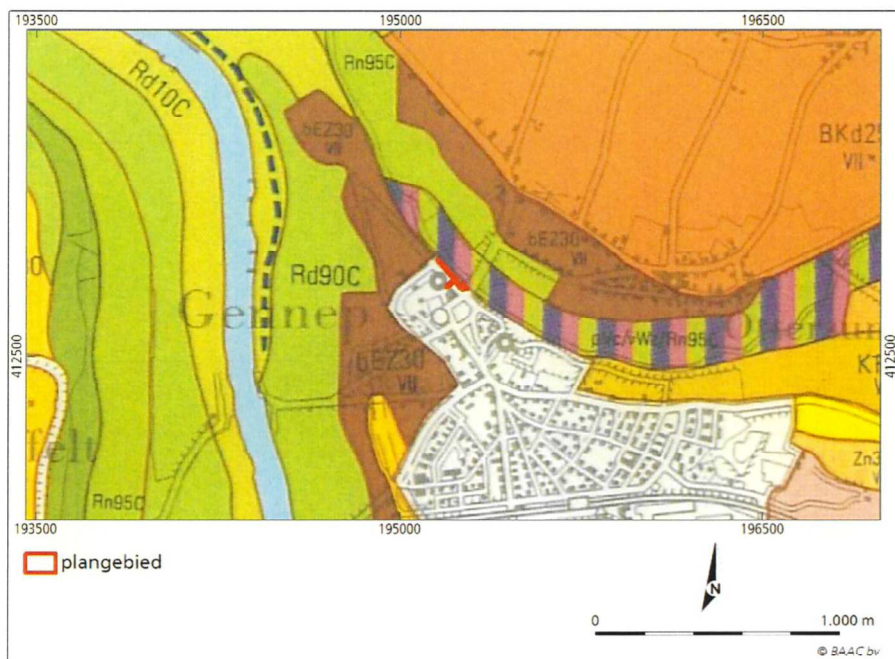
11 Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (kaartblad 46W/O) 1976.

Afb. 2.1 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de geomorfologische kaart (ARCHIS 2016).

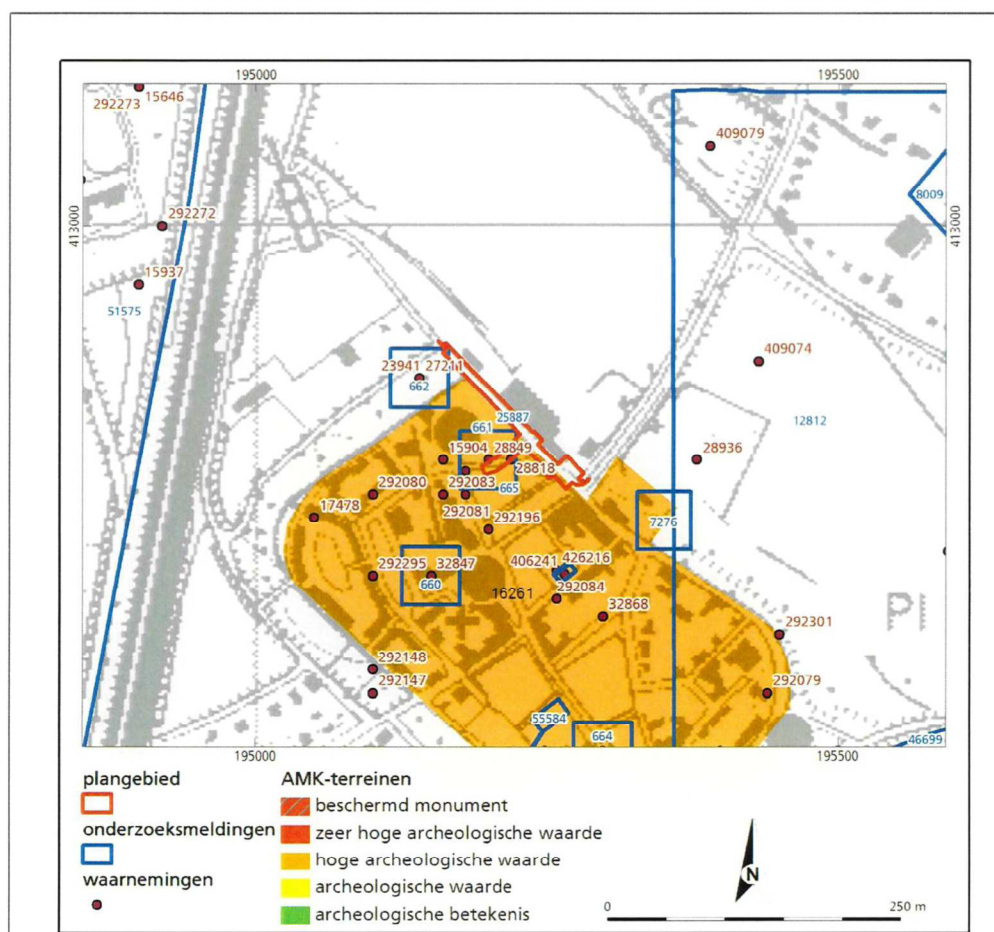

Afb. 2.2 Ligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2 2016).

Afb. 2.3 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de bodemkaart van Nederland 1:50.000 (kaartblad 46WIO 1976).

Afb. 2.4 Ligging van het plangebied met onderzoeksmeldingen, waarnemingen en AMK-terreinen (ARCHIS 2015).

2.2 Archeologische achtergrond

Het zuidwestelijke deel van het plangebied, de straat Haspel, maakt deel uit van de historische kern van Gennep, dat is aangewezen als *terrein van hoge archeologische waarde* (monumentnr. 16261, afb. 2.4). De begrenzing is gebaseerd op negentiende-eeuwse en vroeg twintigste-eeuwse kaarten. Binnen het gebied kunnen in ieder geval resten van bewoning daterend ná 1300 worden verwacht, maar ook kunnen sporen van oudere bewoning aanwezig zijn. In overeenstemming met de verwachting zijn binnen het gebied veel onderzoeksmeldingen bekend.

Binnen het plangebied bevindt zich langs de Haspel een melding die betrekking heeft op de sloop van een achttiende-eeuwse pottenbakkerij (ARCHIS-waarnemingsnr. 28818; zie ook par. 2.3).

In 1992 heeft de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek vrijwel direct ten zuidwesten van het plangebied aan de Torenstraat een opgraving uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnr. 611). Tijdens dit onderzoek zijn aardewerkfragmenten aangetroffen uit het neolithicum (Steingroep), de vroege middeleeuwen B/C, de late middeleeuwen en nieuwe tijd, dakpanfragmenten uit de Romeinse tijd, vier beerputten uit de nieuwe tijd A/B, een greppel uit de vroege middeleeuwen B/C, paalsporen uit de dertiende tot vijftiende eeuw en de resten van een bakstenen gebouw uit de zestiende eeuw (ARCHIS-waarnemingsnr. 28849).

Vrijwel direct ten westen van het plangebied heeft BAAC in 2013 en 2014 de aanleg van een rioolsleuf uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnr. 58961).¹² Tijdens dit onderzoek zijn resten van bebouwing uit de periode vanaf 1600 aangetroffen, die gerelateerd kunnen worden aan historisch kaartmateriaal. Opvallend is de vondst van een bakstenen grafkelder uit de zeventiende of achttiende eeuw ter hoogte van het voormalige kerkhof. Aan de hand van het aardewerk is geconcludeerd dat het gebied in ieder geval vanaf de dertiende eeuw in gebruik is geweest. Sinds de middeleeuwen is dit gebied opgehoogd met 1,5 m. Ter hoogte van depressies (of een mogelijk gracht rond de kerk) ter hoogte van de kruising van de Torenstraat-Haspel is zelfs sprake van een 2,8 m dik antropogeen dek. Hieronder bevindt zich vanaf 11,5 à 11,8 m NAP geelbruin (lemig) zand met daaronder vanaf 10,7 m NAP het terrasgrind. Op circa 11,8 m NAP is op één locatie een 5 cm dik wegdek uit de veertiende of vijftiende eeuw of later aangetroffen met daarboven (sub)recente puinlagen van jongere wegverharding.¹³

In 2006 heeft ADC ArcheoProjecten voor het gebied direct ten noordoosten van de Gennepershuisweg een archeologisch bureauonderzoek opgesteld. In 2013 heeft een *update* van dit onderzoek plaatsgevonden.¹⁴ In het bureauonderzoek is beschreven dat het gebied aan de noordrand van Gennep op de zuidoever van de Niers gelegen is. Het gebied zou periodiek deel hebben uitgemaakt van de bedding van de Niers. In het begin van de twintigste eeuw is het terrein in gebruik genomen als brandweerkazerne en gemeentewerken en met minimaal 1 m opgehoogd. Gesteld werd dat de monding van de stadsgracht in de Niers zich in het gebied kan bevinden, waardoor een middelhoge verwachting is toegekend aan het voorkomen van grachtvullingen. In de *update* bij het

12 Het onderzoek bestond uit twee deellocaties, waarbij de onderzoekslocatie in ARCHIS verwijst naar de zuidelijke deellocatie bij de Zandpoort; Mooren 2015.

13 Mooren 2015.

14 Jacobs 2013.

bureauonderzoek is opgenomen dat het gebied in 2008 (deels) gesaneerd is. De bodem is plaatselijk tot in de onderliggende veen-, klei- en zandlagen afgegraven (tot maximaal 7,5 à 8 m +NAP).

Ten westen en zuiden van het plangebied bevindt zich een cluster waarnemingen, die betrekking hebben op de vondsten die een particulier in de jaren tachtig van de twintigste eeuw bij de aanleg van bouwputten en rioolsleuven heeft aangetroffen. De vondsten bestonden uit aardewerkfragmenten en andere gebruiksvoorwerpen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd en bouwpuin uit de nieuwe tijd (ARCHIS-waarnemingsnrs. 292078, 292080, 292081, 292082, 292083, 292084, 292148, 292196, 292295). Behalve losse vondsten zijn ook lemen vloeren, muurresten en een brandlaag uit de nieuwe tijd aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnr. 292295). In hetzelfde gebied zijn in de jaren veertig van de twintigste eeuw door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek funderingsresten, paalkuilen en bakstenen grafkelders van de Martinuskerk aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnr. 15904). De resten dateren uit de periode vanaf de volle middeleeuwen.

In 2006 heeft BAAC op 70 m ten zuiden van het plangebied, aan de Houtstraat, een archeologisch proefsleuvenonderzoek en een opgraving uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnrs. 16186 en 16865). Tijdens deze onderzoeken zijn nederzettingssporen vanaf de vijfde eeuw aangetroffen alsmede losse vondsten (vuurstenen artefacten en aardewerkfragmenten) uit de steentijd tot en met de ijzertijd. De losse vondsten duiden mogelijk op de aanwezigheid van een nederzetting uit deze perioden in de nabije omgeving. De nederzettingssporen bestonden uit een hutkom uit de vijfde eeuw en verspreide kuilen en paalkuilen uit de zesde tot en met de veertiende eeuw (waarvan geen plattegronden konden worden gereconstrueerd) en bakstenen funderingen uit de zestiende eeuw. Tevens zijn in het gebied diverse ijzerslakken aangetroffen, die wijzen op ijzerwinning in vermoedelijk de elfde/twaalfde eeuw. Parallel aan de Houtstraat is een gracht uit de veertiende eeuw aangetroffen waarvan de functie nog onbekend is (ARCHIS-waarnemingsnrs. 406241 en 426216). De bodemopbouw in het gebied bestond uit een antropogeen pakket van variabele dikte (0,5 à 1 m dik) met vanaf 12,1 m NAP een pakket leem (Laag van Wijchen uit het Bølling-Allerød en het vroeg-Holoceen) met daaronder vanaf 11,2 à 11,4 m NAP grof zand en vanaf 9,6 m NAP grind van het pleniglaciale terras. In het leempakket is een Bw-horizont ontwikkeld, terwijl zich in de top van de grofzandige terrasafzettingen een banden-B heeft ontwikkeld.¹⁵

Ten zuiden van dit gebied, op ruim 100 m ten zuiden van het plangebied, heeft de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek in de jaren negentig van de twintigste eeuw een archeologisch onderzoek uitgevoerd, waarbij een waterput en leemwinningskuilen uit de twaalfde-dertiende eeuw, diverse paalkuilen uit de vroege middeleeuwen C/D en losse vondsten zijn aangetroffen, zoals vuurstenen artefacten uit het mesolithicum-neolithicum, aardewerkfragmenten uit het neolithicum-ijzertijd en de vroege middeleeuwen en dakpanfragmenten uit de Romeinse tijd. Op basis van deze resultaten is geconcludeerd dat op en in de directe omgeving van het gebied bewoning moet zijn geweest in de Merovingische en Karolingische periode (ARCHIS-waarnemingsnr. 32868).

15 Mooren 2008.

Op 100 m ten zuidwesten van het plangebied heeft de Rijksdienst voor het Bodemkundig Onderzoek in de jaren negentig een archeologisch onderzoek uitgevoerd, waarbij een groot aantal paalsporen en (afval)kuilen uit met name de dertiende en veertiende eeuw zijn aangetroffen. Er konden geen huisplattengronden worden gereconstrueerd. Daarnaast zijn beerputten uit de twintigste eeuw en twee (ijs)kelders uit de achttiende eeuw of later aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnr. 32847).

Op 150 m ten westen van het plangebied heeft de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek in de jaren tachtig een archeologisch opgraving uitgevoerd waarbij de resten van een achttiende-eeuwse pottenbakkersoven zijn aangetroffen, alsmede een huisplattegrond uit de twaalfde eeuw, resten van de laatmiddeleeuwse stadsmuur en losse vondsten uit het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen (ARCHIS-waarnemingsnr. 17478).

Buiten de oude kern van Gennep, op 30 m ten noordwesten van het plangebied, aan het Melkstraatje, heeft de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek in het kader van de aanleg van een park een opgraving uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnr. 662). Tijdens dit onderzoek is een dubbele stadsgracht uit het begin van de veertiende eeuw, afvalkuilen uit de late middeleeuwen, een grindweg uit de Romeinse tijd-vroege middeleeuwen D, enkele gebouwplattengronden en losse paalsporen uit de vroege middeleeuwen B tot de late middeleeuwen, een greppel uit de vroege middeleeuwen B/C, aardewerkfragmenten (en andere gebruiksvoorwerpen) uit de vroege middeleeuwen C-late middeleeuwen gevonden (ARCHIS-waarnemingsnr. 27211). In hetzelfde gebied zijn door een particulier in de jaren negentig van de twintigste eeuw twee paalgaten uit de late middeleeuwen en fragmenten aardewerk uit de periode vanaf de achtste tot en met de dertiende eeuw alsmede bouwpuin uit de Romeinse tijd gevonden (ARCHIS-waarnemingsnr. 23941).

Op 100 m ten oosten van het plangebied bevindt zich een waarneming die betrekking heeft op de vondst van recente bebouwing, aardewerkfragmenten uit de late middeleeuwen B tot nieuwe tijd B en de restanten van de stadsmuur langs de Niers ter hoogte van het voormalige slachthuis aan de Niersweg (ARCHIS-waarnemingsnr. 28936). Deze waarneming is gezien de ligging buiten de oude kern mogelijk foutief geplaatst.

Op 170 m ten noordoosten van het plangebied heeft RAAP in 2006 in het dal van de Niers een archeologische begeleiding uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnr. 12812). Bij dit onderzoek zijn vondsten aangetroffen die gerelateerd kunnen worden aan de rivierovergang en dam in de Niers, zoals munten, knopen, gespen, pijpkoppen en dergelijke uit de late middeleeuwen B-nieuwe tijd (ARCHIS-waarnemingsnr. 409074).

BAAC heeft aan de zuidkant van Gennep de stadsmuur, twee stadsgrachten en de Zandpoort middels een archeologische begeleiding en opgraving onderzocht (onderzoeksmeldingsnr. 58961).¹⁶ Hierbij bleek dat de vestingwerken op deze

16 Het onderzoek bestond uit twee deellocaties, waarbij de onderzoekslocatie in ARCHIS verwijst naar de zuidelijke deellocatie bij de Zandpoort; Mooren 2015.

locatie dateren uit de veertiende eeuw. Rond 1500 is de Zandpoort uitgebreid met een dwingel en voorpoort. De buitenste stadsgracht is eind zestiende-begin zeventiende eeuw gedempt. De binnenste gracht was op deze locatie tot het begin van de twintigste eeuw nog aanwezig.

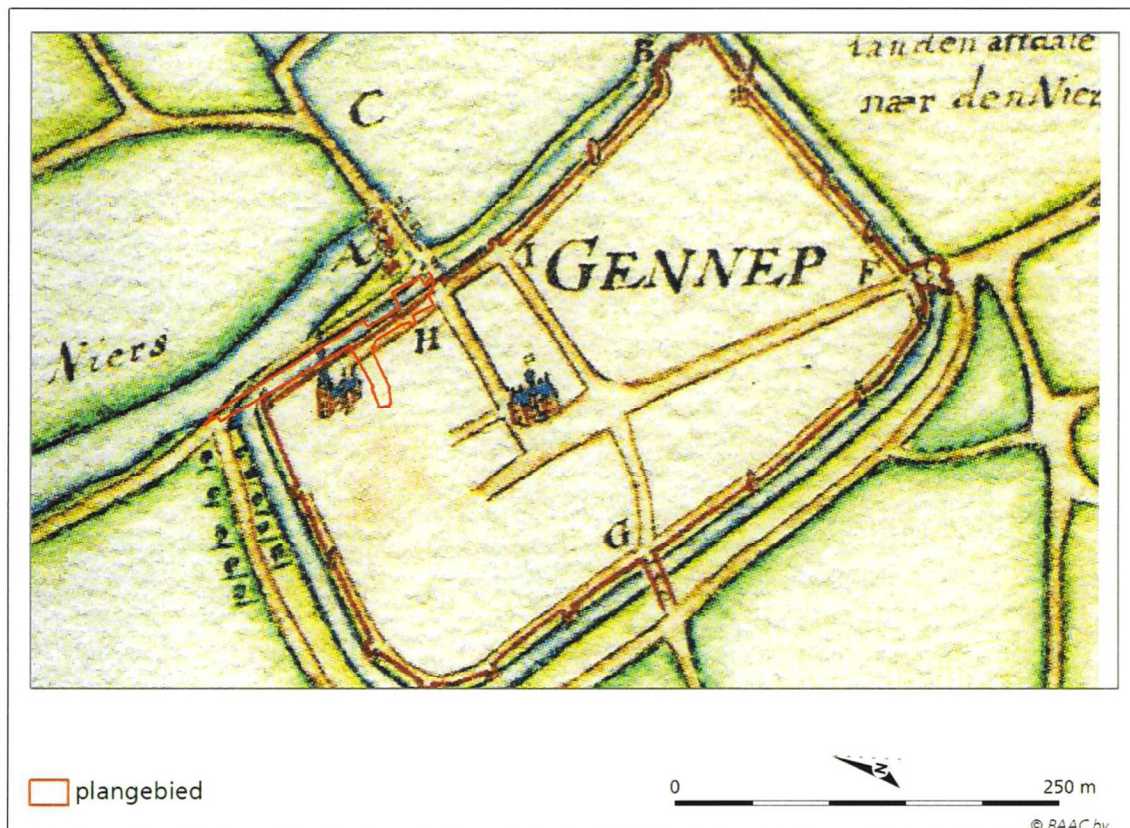
2.3 Historische achtergrond

Vestingwerken

Het plangebied ligt aan de rand van de historische kern van Gennep, ter hoogte van de straat Haspel, de stadsmuren en de stadgracht (afb. 2.5 en bijlage 3).¹⁷ Bij opgravingen aan de noord-, west- en zuidzijde van de stad is vastgesteld dat Gennep vanaf de veertiende eeuw omgeven was door twee parallel lopende stadsgrachten. Aan de noord-, zuid- en westkant van de stad werd de buitenste gracht aan het eind van de zestiende of begin van de zeventiende eeuw gedempt. Aan de (noord)oostkant van de stad vervulde echter de Niers de functie van buitenste gracht en hier is juist de binnenste gracht gedempt (de gracht tussen de Niers en de stadsmuur). Dit gebeurde vermoedelijk aan het einde van de zeventiende eeuw of het begin van de achttiende eeuw. Op de kadastrale kaart uit 1730-1732 is ter plekke van de gedempte binnenste gracht een bomerij te zien, die het tracé van een weg terplekke van de gedempte binnenste gracht suggereren (afb. 2.6 en bijlage 3). Direct naast de Nierspoort, ten zuidoosten van het plangebied, is op de kaart nog een klein ongedempt deel van stadsgracht weergegeven.

¹⁷ In bijlage 3 is de historische ontwikkeling van het plangebied en de directe omgeving weergegeven.

Afb. 2.5 Ligging van het plangebied op een uitsnede van een kaart uit omstreeks 1640 (uit: Van den Brand & Manders 2002). De buitenste stadsgracht (ter hoogte van het huidige Melkstraatje) is op deze kaart niet meer weergegeven. De gracht ter hoogte van de Niers daarentegen nog wel. A=de watergraanmolen, C=de molenvijver.

Aan de noordzijde doorsnijdt het plangebied de twee stadsgrachten, waarvan de buitenste al aan het einde van de zestiende eeuw of het begin van de zeventiende eeuw is gedempt en vervangen door het Melkstraatje. Aan de zuidzijde van het plangebied bevond zich de Nierspoort, die bestond uit een vierkante hoofdboort die uit de stadsmuur steekt en een dwingel die de hoofdboort met de voorpoort verbindt. Vanaf de Nierspoort kon men via een dam met brug de Niers oversteken. In de dam over de Niers bevond zich een watergraanmolen, waarvan de oudste vermelding dateert uit de vijftiende eeuw.¹⁸

Omstreeks 1800 werd de Nierspoort gesloopt, waarna het zuidelijke deel van het plangebied onbebouwd was (afb. 2.7). De binnenste gracht langs het Melkstraatje is in tegenstelling tot de binnenste gracht aan de Gennepershuisweg nooit gedempt (maar staat wel droog). De stadsmuur langs de huidige Gennepershuisweg bleef lange tijd bestaan. Op de kadastrale kaart uit het begin van de negentiende eeuw zijn twee wegen te zien; een weg aan de buitenzijde van de stadsmuur en één aan de binnenzijde.

Binnen de muren: de Haspel

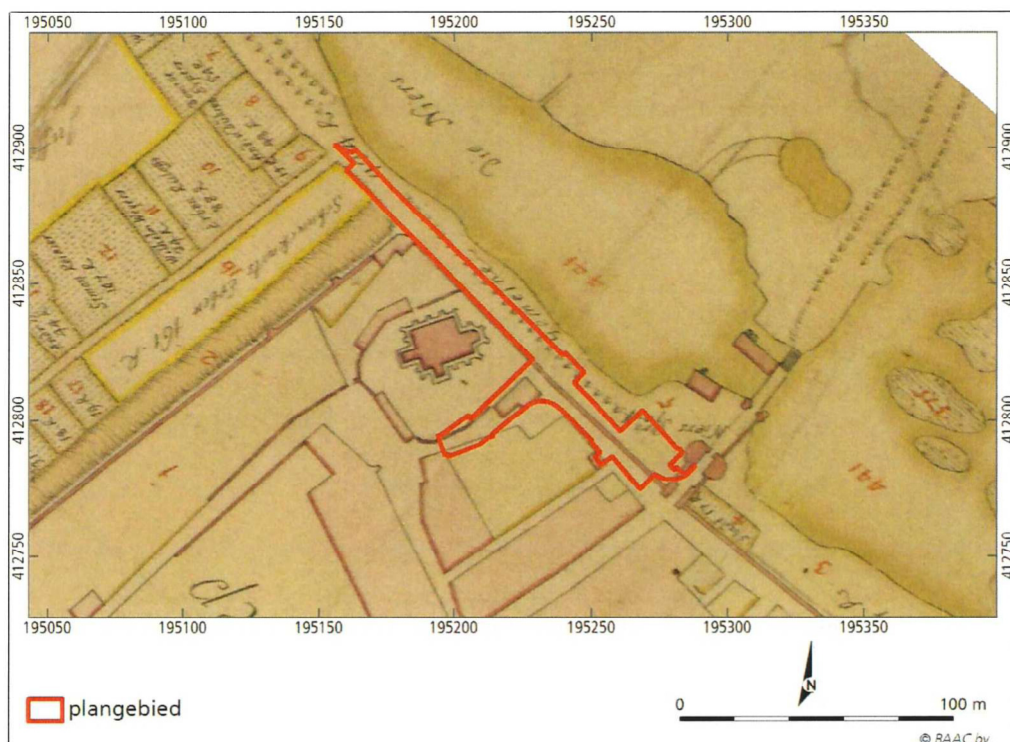
Een deel van het plangebied, ter hoogte van de Haspel, lag binnen de stadsmuren (afb. 2.6). Hier bevond zich een straatje, dat echter een iets ander verloop had dan de huidige Haspel. Aan de noordzijde van de straat bevonden zich enkele huizen, die tegen de muur rond het kerkhof van de St. Martinuskerk waren gebouwd.

Op basis van een stadsaanzicht lijkt het erop dat zich in de tweede helft van de zestiende eeuw ter hoogte van het plangebied Haspel-Gennepershuisweg tegen de stadsmuur een vrij voornaam pand bevond (zie afb. 3.21 en bijlage 3). Op kaartmateriaal daterend uit de eerste helft van de achttiende eeuw wordt dit pand niet afgebeeld en is er sprake van een ruimte (straat) tussen de stadsmuur en de bebouwing (afb. 2.6). De zuidzijde van de straat was onbebouwd. Hier (deels in het plangebied) bevonden zich tuinen.¹⁹ In het begin van de negentiende eeuw wordt ten zuidwesten van het pand aan de noordzijde van de Haspel (perceelnummer 1068) een schuur weergegeven (afb. 2.7).²⁰ Mogelijk diende deze als werkplaats van een pottenbakkerij. De schuur wordt niet weergegeven op een kaart uit 1732 (afb. 2.6), op de kadastrale minuut uit 1811/1832 daarentegen wel. De schuur is dus waarschijnlijk, afgaande op dit kaartmateriaal, tussen 1732 en 1811/1832 gebouwd. Op foto's is aan de zuidwestzijde een schuurdeur aanwezig.

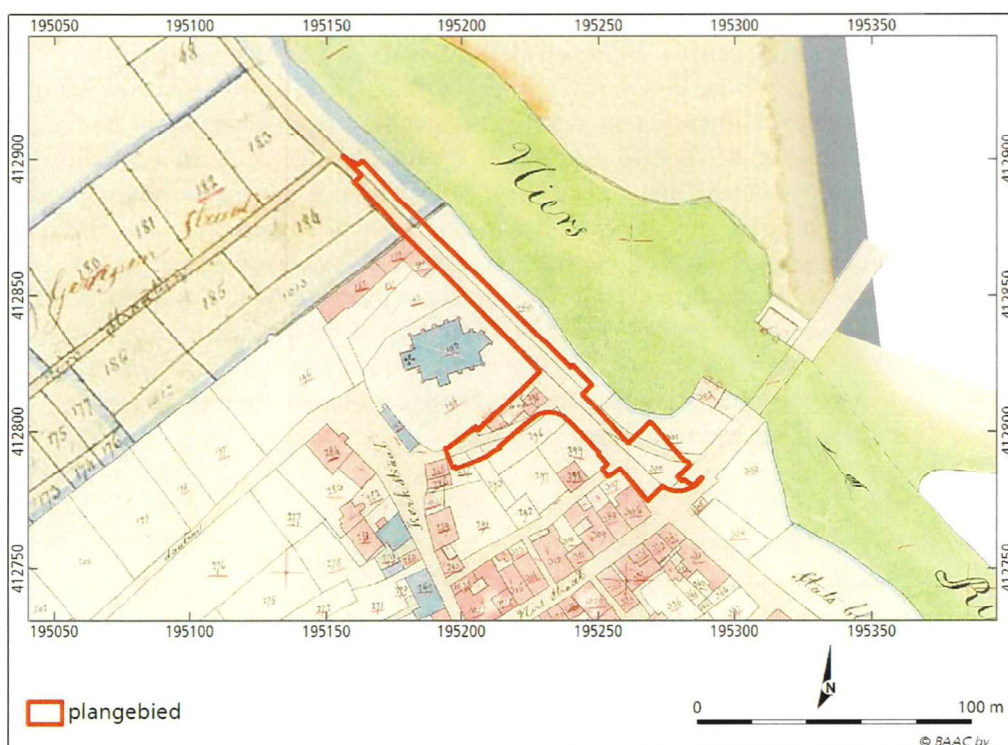
18 Kaart ca. 1640, uit: Van den Brand & Manders 2002; Mooren 2015.

19 Kadasterkaart 1732.

20 Kadasterkaart 1811-1832.

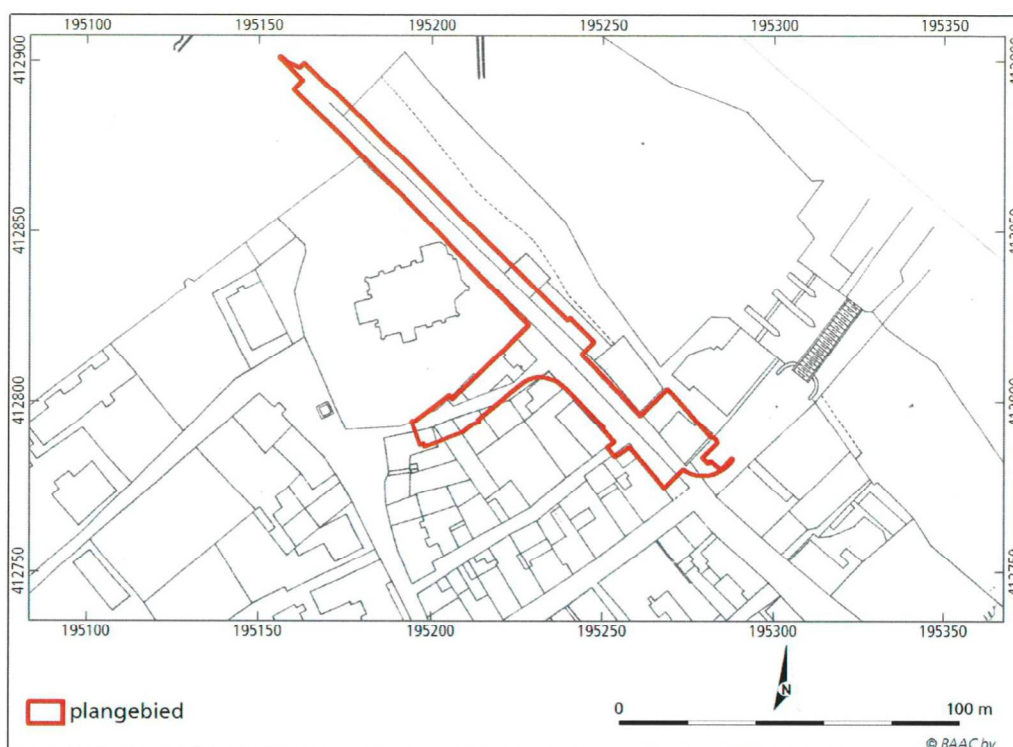

Afb. 2.6 Ligging van het plangebied op een uitsnede van een kaart uit de eerste helft van de achttiende eeuw (Kadasterkaart 1732).

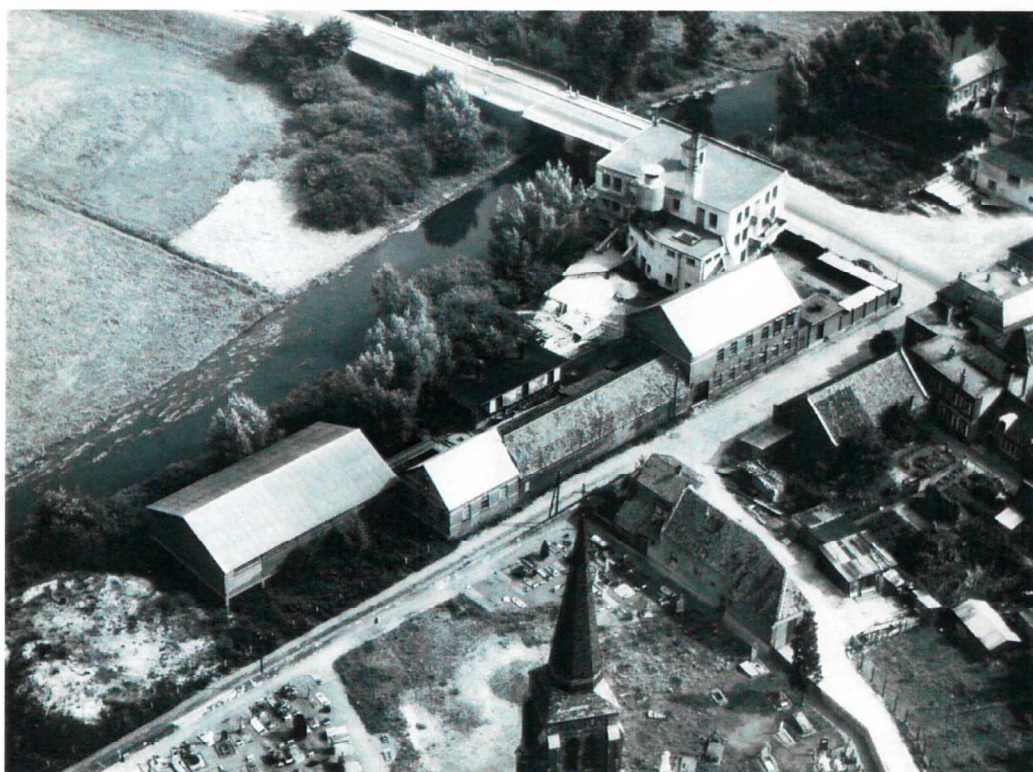

Afb. 2.7 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de kadastrale kaart uit het begin van de negentiende eeuw (Kadasterkaart 1811-1832).

Afb. 2.8 Ligging van het plangebied op een uitsnede van de kadastrale kaart uit het begin van de twintigste eeuw (circa 1930).

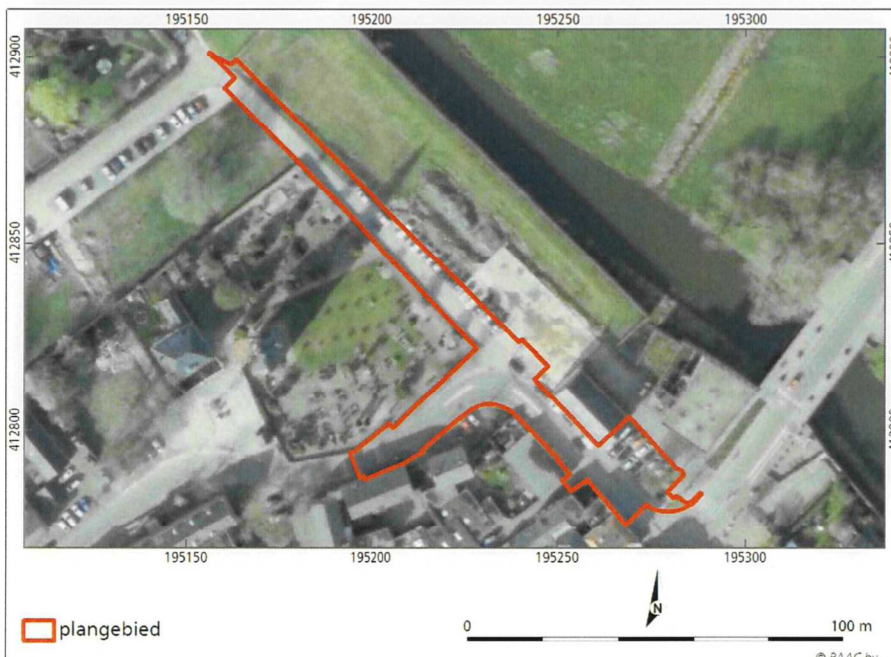
Afb. 2.9 Luchtfoto van het plangebied en omgeving omstreeks 1950 met houtzagerij 'de Gennepmolen' en de kerktoeren. Het schip van de kerk is door oorlogshandelingen verwoest. (Fotogalerij Gennep 2016).

In 1992 is de bebouwing op de hoek van de Haspel en de Gennepershuisweg, waarin voorheen onder andere een pottenbakkerij was gevestigd, gesloopt (zie afb. 2.10 en 3.23; aanbouw 1). Bij de sloopwerkzaamheden heeft geen archeologisch onderzoek plaatsgevonden, waardoor niet duidelijk is tot hoe diep de sloop precies is uitgevoerd en er geen documentatie van sporen en funderingen heeft plaatsgevonden. In de schuur is wel een rood verbrande locatie waargenomen, waar mogelijk de oven heeft gestaan; hier werd zeer veel aardewerk gevonden.²¹ Na de sloop van deze bebouwing is het wegtracé verlegd tot over de locatie van de oude bebouwing aan de Haspel (afbeelding 2.11).

Afb. 2.10 Foto van de bebouwing op de hoek van de Gennepershuisweg en Haspel in 1992. Uiterst links de ongepleisterde muur van de schuur, in het midden de vermoedelijke pottenbakkerswoning en uiterst rechts een laat negentiende-eeuws woonhuis (Fotogalerij Gennep 2016).

Afb. 2.11 Ligging van het plangebied op een recente luchtfoto (ArcGIS Online 2016).

21 Mooren 1992.

2.4 Onderzoeksvragen

Het doel van een opgraving en een archeologische begeleiding volgens het protocol opgraven is het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor de kennisvorming over het verleden. Deze informatie dreigt door de voorgenomen bodemingrepen, bestaande uit de aanleg van een riool en een hemelwaterafvoer, verloren te gaan.²²

De vraagstelling van dit onderzoek houdt verband met het ontstaan en de ontwikkeling van de stad Gennep en de vestingwerken hiervan in het bijzonder. Op welke manier kunnen de resultaten van dit onderzoek in een groter kader geplaatst worden. Hierbij kan gedacht worden aan de ontwikkeling en het verval van stedelijke vestingwerken.

De resultaten van het archeologisch onderzoek kunnen daarnaast mogelijk een bijdrage leveren aan een thema uit de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie betreffende de ontwikkeling van steden.²³ Met name de onderzoeksvraag; wat bepaalde, en hoe veranderde, de ruimtelijke hoofdstructuur van (in oorsprong) middeleeuwse steden?

In de provinciale Onderzoeksagenda worden geen specifieke onderzoeksvragen gesteld met betrekking tot stedelijke verdedigingswerken.²⁴

Voor dit onderzoek zijn de volgende specifieke onderzoeksvragen opgesteld:

1. *Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats met de bodemopbouw?*
2. *Beschrijf per structuur (gebouw, stadsmuur, pottenbakkerij) de datering, aard/complextypen van de sporen en vondstcomplexen.*
3. *Beschrijf de globale fasering van het onderzoeksgebied.*
4. *Zijn er wegdekken aangetroffen en wat is de datering daarvan?*
5. *Op welke manier is de stadsmuur geconstrueerd: poeren en bogen, strek, herstellingen, metselverband.*
6. *Is sprake geweest van een muurhuis aan de stadsmuur?*
7. *Wat is de datering van het pottenbakkersafval?*
8. *Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de overige beschreven vondstcomplexen pottenbakkersafval die bekend zijn uit Gennep?*²⁵
9. *Zijn er verstoringen aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, waar bevinden deze zich en in hoeverre hebben deze de vindplaats verstoord?*
10. *Hoe sluiten de resultaten van de archeologische begeleiding aan op de archeologische verwachting zoals die in het bureauonderzoek voor de vindplaats is vastgesteld? Hoe is een eventuele afwijking ten opzichte van het vooronderzoek te verklaren?*
11. *Hoe sluiten de resultaten van de opgraving aan op de archeologische verwachting zoals die in het bureauonderzoek voor de vindplaats is vastgesteld?*
12. *Wat is de archeologische verwachting voor aangrenzende percelen/wegen?*

22 Mooren 2017.

23 NOaA 2.0: <http://archeologie-innederland.nl/bronnen-en-kaarten/nationale-onderzoeksagenda-archeologie-20>.

24 Stoepker 2007.

25 Mars 1992, Mooren 2015.

2.5 Werkwijze

2.5.1 Veldwerk

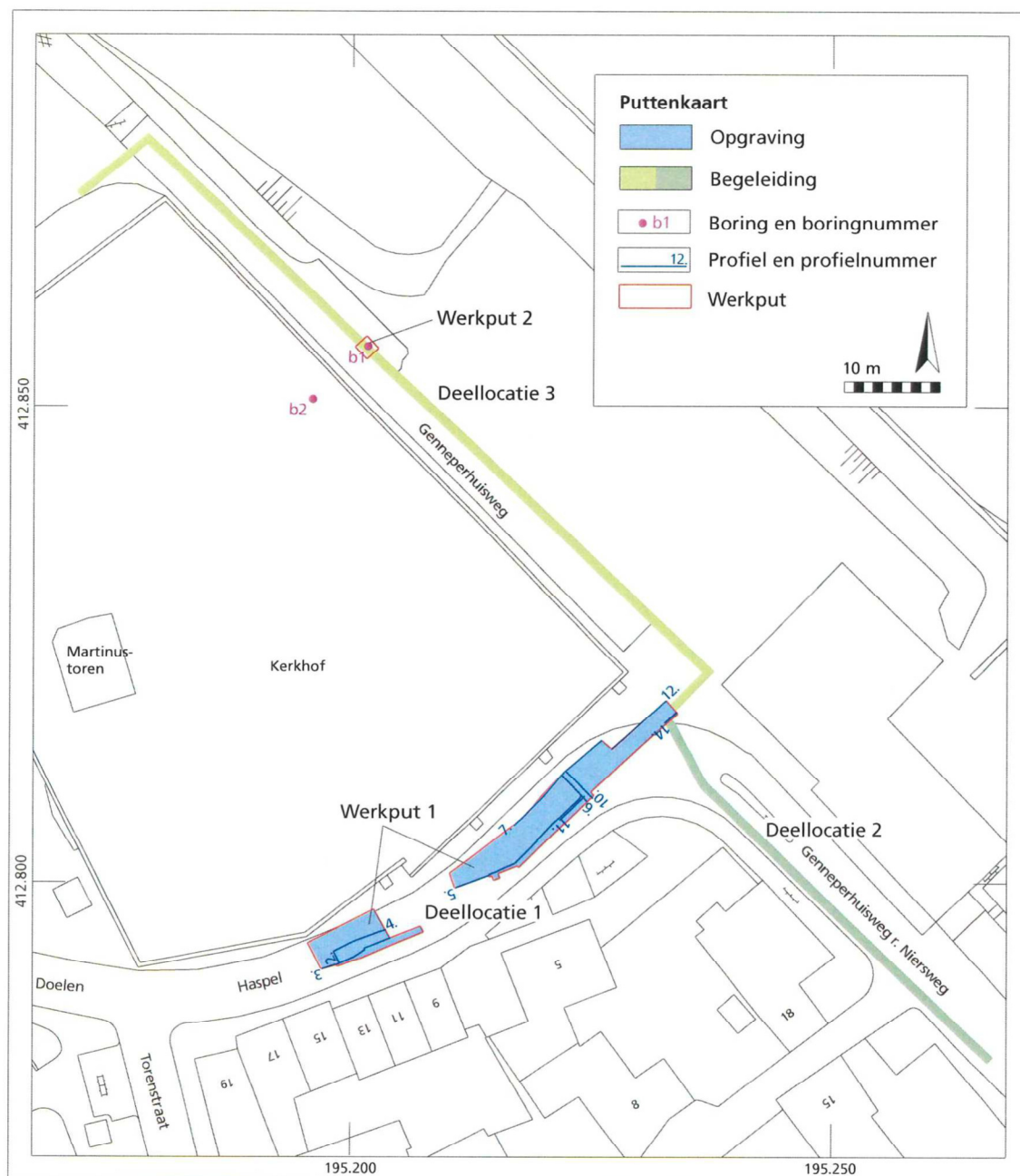
Tijdens het veldwerk zijn verspreid over het plangebied twee werkputten aangelegd (afb. 2.12). Het middendeel van werkput 1, gelegen in de Haspel, kon niet worden opgegraven vanwege een groot aantal kabels en leidingen (het PvE had hierin overigens voorzien). Het zuidelijk deel van werkput 1 heeft afmetingen van 12 x 4 m. het noordelijk deel heeft afmetingen van 30 x 3,5 m. De afmetingen van werkput 2, gelegen in de Gennepershuisweg, zijn 2 x 2 m. Er is 157 m² opgegraven en er is één vlak aangelegd.

Met een machine met gladde bak is laagsgewijs verdiept tot op het niveau van de sporen en is met de hand bijgeschaafd/opgeschoond. Vervolgens is het vlak gefotografeerd en zijn sporen en NAP-hoogtes van het vlak en het maaiveld analoog op schaal 1:20 gedocumenteerd. De afstand tussen de hoogtemetingen bedraagt maximaal 5 m. Van het muurwerk zijn alle relevante aanzichten gedocumenteerd. Van muurwerk zijn van de bovenzijde, onderzijde en versnijdingen NAP-hoogten genomen. Van iedere muur zijn per fase vijf baksteenformaten en indien mogelijk ook de 5- of 10-lagenmaten vastgelegd. In werkput 1 zijn meerdere profielen gedocumenteerd (zie afb. 2.12). De profielen zijn door middel van fotografie en een analoge tekening op schaal 1:20 vastgelegd. In het onderzoeksgebied zijn twee boringen gezet om het niveau van de natuurlijke ondergrond te kunnen bepalen. Het hoofdmeetsysteem is uitgezet met behulp van een GPS en gekoppeld aan het landelijke coördinatenstelsel (in RD).

Alle sporen zijn gecoupeerd ten behoeve van de beantwoording van de vraagstellingen. Deze sporen zijn gefotografeerd en analoog getekend op schaal 1:20. Het vlak en de stort zijn met behulp van een metaaldetector onderzocht op de aanwezigheid van metaal. Vondsten zijn bij de aanleg van het vlak in vakken van 4 x 5 m verzameld en indien mogelijk aan sporen en/of stratigrafische lagen toegewezen. Er zijn geen monsters genomen. Tijdens het onderzoek zijn geen specialisten ingezet.

Een wijziging ten opzichte van het PvE is het voortijdig stopzetten van de archeologische begeleiding in de Gennepershuisweg. Al snel bleek namelijk dat de hemelwaterafvoer op deellocatie 2 (het deel van de Gennepershuisweg gelegen tussen de Haspel en de Niersstraat) niet dieper zou worden aangelegd dan maximaal 1,5 m beneden maaiveld, gemeten ter hoogte van de kruising Haspel-Gennepershuisweg. De verstoringsdiepte ter hoogte van de Niersstraat bedroeg slechts 1,0 m ten opzichte van het huidige maaiveld. Tot op aanlegdiepte bleek de ondergrond op deellocatie 2 recent verstoord te zijn.

Uit een profielopname ter hoogte van deellocatie 3 (werkput 2) bleek dat de Gennepershuisweg tussen de Haspel en het Melkstraatje omstreeks het midden van de twintigste eeuw met enkele meters puin is opgehoogd. Ook hier was verdere begeleiding overbodig, aangezien de aanlegdiepte van de hemelafvoer varieerde van 1,6 m tot 1,2 m beneden maaiveld. De veranderingen ten opzichte van het PvE zijn goedgekeurd door de bevoegde overheid.

Afb. 2.12 Puttenplan, inclusief profiellocaties.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.3) en het PvE.²⁶ De opgravingsdocumentatie bevindt zich momenteel bij de BAAC-vestiging te 's-Hertogenbosch. Te zijner tijd zal dit worden overgedragen aan het Provinciaal Depot Bodemvondsten Limburg.

Afb. 2.13 Aanleg van de hemelwaterafvoer ter hoogte van de Genneperhuisweg. Uiterst rechts, tussen de kerkhofmuur en de wilgenboom de voormalige binnenste gracht aan het Melkstraatje. Foto richting het zuidwesten.

2.5.2 Uitwerking

Na afloop van het veldwerk is onder leiding van de verantwoordelijke senior KNA-archeoloog de uitwerking gestart. De veldtekeningen zijn hiertoe verwerkt tot kaarten en op basis hiervan zijn de sporen geanalyseerd. De vondsten zijn gewassen, gedroogd, gedetermineerd en gedateerd. Vervolgens is onderhavig rapport opgesteld geschreven waarin de resultaten van het onderzoek beschreven zijn.

26 Mooren 2017.

3 Resultaten

3.1 Natuurlijke ondergrond en ophogingspakket

Natuurlijke ondergrond

Op een beperkt aantal locaties kon het niveau van de natuurlijke ondergrond worden vastgesteld. Deze varieert van 10,50 m +NAP halverwege de Haspel tot 10,09 m +NAP ter hoogte van het kerkhof (bij boring b2). Ter hoogte van de Haspel bestaat de natuurlijke ondergrond uit een gelaagd pakket fluviatiel afgezet grind en zand afgedekt door een 10-15 cm dik laagje beige leem (s45; 10,50 m +NAP). Ter hoogte van het kerkhof (bij boring b1) bestaat de natuurlijke ondergrond vanaf 9,75 m +NAP uit zeer slecht gesorteerd zand (Zs1) met zeer grof grind. Vanaf 9,90 m +NAP bestaat de ondergrond uit zeer slecht gesorteerd matig grof zand Zs4 met (grover) grind afgedekt met een laag goed gesorteerd matig fijn zand (Zs1), mogelijk eolisch.

Maaiveld

In de straat de Haspel is het maaiveld gelegen op een hoogte van circa 12,70/12,90 m NAP. Het straatniveau van de Genneperhuisweg varieert sterk en loopt af richting het noorden. Op de hoek met de Haspel is het maaiveld gelegen op 12,75 m +NAP. Ter hoogte van de profielopname in de Genneperhuisweg bevindt het maaiveld zich op een niveau van 12,54 m +NAP (afb. 2.12, b1). Het uiterste noordelijke deel van het plangebied, buiten de voormalige stadsmuur, ter hoogte van de voormalige gracht, ligt beduidend lager, op circa 10,80-11,40 m +NAP (afb. 2.13)

De dikte van het antropogene ophogingspakket in het noordoostelijk deel van de stad, gelegen binnen de stadsmuur, varieert dus van 2,4 tot 2,9 m. Als gevolg van de ligging in de historische kern van Gennep is de bodem in het plangebied echter sterk antropogeen beïnvloed zijn en gekenmerkt door verschillende fasen van ophoging en afgraving.²⁷ Het natuurlijke maaiveld is dan ook niet aangetroffen tijdens het onderzoek.

3.2 Sporen

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 90 spoornummers uitgedeeld. Het merendeel van deze sporen bevindt zich in werkput 1 (afb. 2.12, tabel 3.1, bijlage 6) en dateert vanaf de vroege middeleeuwen tot en met de twintigste eeuw. De sporen zijn in te delen in een prestedelijke en een stedelijke fase. In onderstaande tekst worden eerst de sporen uit de prestedelijke fase kort beschreven waarna sporen en structuren uit de stedelijke fase per categorie

27 Bodemkaart van Nederland
1:50.000 (kaartblad 46W/O)
1976.

(ophoging, straatniveau, gracht, stadsmuur, panden en percelering) aan bod komen.

aard spoor	aantal
kelder	1
kuil	6
natuurlijke ondergrond	2
ophogingslaag	49
muur	16
muurinsteek	4
puinfundering	1
straat/bestrating	1
vloer	4
administratief	1

Tabel 3.1 Aantal sporen naar spoor aard.

3.2.1 Sporen uit de prestedelijke fase *Bijlage 6, 8*

Zoals eerder opgemerkt varieert het niveau van de natuurlijke ondergrond ter hoogte van de Haspel van circa 9,80 tot 10,50 m +NAP. De oudste prestedelijke laag in de Haspel dateert mogelijk uit de vroege middeleeuwen. In het zuiden van werkput 1 bevond zich boven de natuurlijke ondergrond een laag bruingrijs lemig zand met spikkels houtskool en verbrande leem (s8).²⁸ Een tweetal scherven ruwwandig aardewerk uit deze laag dateert uit de periode 450-750 AD (vnr.10). Deze laag kan dus uit de Merovingische tijd dateren, hoewel het vondstmateriaal ook later kan zijn opgespit. Twee kuilen die de natuurlijke ondergrond doorsnijden (s21; 800-1200 AD en s43; 1150-1200 AD) en een ophooglaag (s52; 1150-1200 AD) dateren uit de volle middeleeuwen. Het aantal sporen uit de prestedelijke bewoningsfase is beperkt, maar dit is gezien de beperkte omvang van het onderzoeksterrein niet vreemd. Naar alle waarschijnlijkheid maakt het onderzoeksgebied deel uit van het prestedelijke nederzettingsterrein.

3.2.2 Ophoging in de veertiende eeuw *Bijlage 6, 8*

In de eerste helft van de veertiende eeuw is het onderzoeksterrein met circa 0,8 tot 1,2 m opgehoogd (s20, s22, s16, s17, s46, s47). De ophogingslagen bestaan voornamelijk uit een grijs, geel, lichtbruin, bruin gebrokt grof zand met grind. Een enkele laag is kleiiger en humeuzer van samenstelling (s17, s20, s22). Opgemerkt moet worden dat het ophoogpakket uit de eerste helft van de veertiende eeuw niet overal even dik is, vanwege de reliëfrijke ondergrond en jongere verstoringen.

Het veertiende-eeuwse ophogingspakket ligt tegen de stadsmuur, maar toch is de relatie met de stadsmuur (s72) niet geheel duidelijk. Een insteek bij de stadsmuur is namelijk niet herkenbaar aanwezig. Dit betekent dat de ophoging na de bouw van de stadsmuur is aangebracht, of dat de stadsmuur tegen het ophogingspakket is aangezet (en dat de insteek niet breder was dan de muur). Het is niet ondenkbaar dat het ophoogpakket is aangebracht om een loopniveau bij de stadsmuur te maken; in dat geval zou de datering van de

28 Profiel 3 en 4; niet afgebeeld.

ophoging ook de datering van de stadsmuur aangeven (1300-1350). Opgemerkt dient wel te worden dat het ophoogpakket richting de stadsmuur afloopt.

Afb.3.14 Het ophoogpakket aan de Haspel ter hoogte van profiel 7. Het veertiende-eeuwse ophoogpakket is te herkennen aan de lichtbruine kleur. Foto richting het zuidwesten.

Afb. 3.15 De diverse ophoogpakketten en straatniveaus gelegen tegen de middel-eeuwse stadsmuur s72 (profiel 12). Foto richting het noorden.

3.2.3 De stadsmuur en stadsgracht *Bijlage 3, 7,8*

Op de hoek Haspel-Genneperhuisweg werd circa 1,2 m (11,26 m +NAP) onder het huidige straatniveau de middeleeuwse stadsmuur aangetroffen (s72). De oorspronkelijke muurdikte is hier niet bewaard gebleven want de stadsmuur is aan de veldzijde verweerd en/of afgekap. De muur had onderaan een bewaard gebleven muurdikte van 82 cm, naar boven versmallend tot 62 cm. De muur is gemetseld met witte kalkmortel, de baksteenformaten bedragen 27,7/29,0 x 12,3/13,5 x 6,3/6,8 cm. Bij de bouw van de veertiende-eeuwse vestingwerken in het zuiden van Gennep werden doorgaans bakstenen met afmetingen van circa 27/28,5 x 13/14 x 5,6/7,0 cm gebruikt;²⁹ de baksteenformaten komen dus grofweg overeen. De muur is opgebouwd in koppen- en strekkenlagen, zonder dat sprake is van een herkenbaar metselverband. De onderzijde van de stadsmuur is niet in het zicht gekomen. De muur kon enkel worden waargenomen tot een diepte van 9,80 m +NAP. Aangezien de gracht gelegen is op een niveau van circa 8,0/8,5 m NAP is het mogelijk dat de stadsmuur tot dit niveau reikt. Dit zou betekenen dat de stadsmuur ter hoogte van de Genneperhuisweg meer dan vier meter hoog bewaard is gebleven (in de ondergrond). Vondstmateriaal uit het ophoogpakket, gelegen tegen de stadsmuur, dateert uit de eerste helft van de veertiende eeuw; mogelijk dezelfde datering als de muur (vergelijk par. 3.2.2).

Afb. 3.16 De stadsmuur gezien vanaf de stadzijde. Het voorste lagere deel van de stadsmuur dateert uit de veertiende eeuw (s72). Het achtergelegen, oprijzende muurdeel (s73) dateert uit de eerste helft van de achttiende eeuw.

Het bijna ieder jaar terugkerende hoogwater van de Niers met bijbehorende overstromingen zorgde voor veel schade aan de stadsmuur. Stenen vielen uit de muur en op bepaalde plekken werden soms zelf de fundamenten van de muur ondermijnd waardoor delen omvielen. Uit het stadsarchief van Gennep zijn dan ook talrijke meldingen van herstellingen bekend.³⁰ Ook het onderzochte deel de stadsmuur op de hoek Haspel-Genneperhuisweg is een keer fors hersteld. Zoals eerder vermeld is de middeleeuwse stadsmuur (s72) aan de veldzijde verweerd

²⁹ Mooren 2015, 55.

³⁰ Mooren 2015, 29-30.

en/of afgekap. Waarschijnlijk is de beschadigde veldzijde verwijderd om een gelijk metseloppervlak te verkrijgen. Vervolgens is tegen de afgekapte muur een klamp (s73) met een muurdikte van circa 50 cm gezet. De herstelling van hergebruikte bakstenen is gemetseld met een zandige, lichtgrijze mortel, de baksteenformaten bedragen $11,5/13,5 \times 5,5/6,1$ cm. De totale muurdikte, dus inclusief de middeleeuwse fase, bedroeg 1,24 m.

Afb. 3.17 Doorbraak door de stadsmuur tijdens de begeleiding. Helemaal links is de steunbeer zichtbaar. Vanwege de verschillende soorten mortel is het onderscheid tussen de veertiende- en achttiende-eeuwse bouwphase goed zichtbaar. Foto richting het zuidoosten.

Vanaf een niveau van 11,26 m NAP is herstelling s73 over de gehele breedte van de middeleeuwse stadsmuur gezet, naar boven toe geleidelijk versmallend. Vanaf 11,88 m NAP ontbreken versnijdingen en op een hoger niveau gaat het dus mogelijk om zichtwerk. De muurdikte van dit opgaande muurwerk bedraagt slechts 50 cm. Aan de stadszijde is een insteek bij de herstelling aanwezig, materiaal hieruit dateert de herstelling in de eerste helft van de achttiende eeuw (s74; vnr.38). Deze relatief jonge datering verklaart ook meteen waarom het opgaande muurwerk zo dun is. Na de zeventiende eeuw had de stadsmuur zijn militaire betekenis verloren en diende alleen nog om hoogwater en boeven buiten te houden. Een relatief dunne muur volstond daartoe. Ook de klamp aan de veldzijde moest na verloop van tijd ondersteund worden. Daartoe werd na 1850 aan de veldzijde van de lichtelijk naar buiten gedrukte stadsmuur (s73) een steunbeer (s77) van machinale baksteen gezet.

*Afb. 3.18 Het metersdikke
puinpakket ter hoogte van
de voormalige gracht aan de
Gennepershuisweg (boring 1),
daterend van na de Tweede
Wereldoorlog.*

Tijdens het onderzoek zijn twee boringen gezet ter hoogte van de Gennepershuisweg (afb 2.12; b1 en b2). Doel was om te bepalen of ter hoogte van deze weg oorspronkelijk een stadsgracht was gelegen. Deze gracht staat namelijk aangegeven op een kaart uit 1641 en is afgaande op kaartmateriaal ter hoogte van het onderzoeksgebied tussen 1641 en 1732 gedempt (zie paragraaf 2.3). Vermoedelijk werden de bovenste dempingslagen (s85,s86, s87) van deze gracht aangeboord op een diepte van 4,08 m -maaiveld (8,46 m NAP). De bovenste dempingslaag van de gracht (s85) bestond uit lichtbruin zand met baksteenpuntjes. Op een iets dieper niveau (circa 7,50 tot 7,60 m +NAP) was sprake van bruin humeus, kleiig zand met baksteenpuntjes (s87). Bij een controleboring (b2) aan de stadszijde van de stadsmuur bleek dat de natuurlijke ondergrond zich daar bevindt op een niveau van 10,09 m +NAP. Het niveauverschil tussen de veldzijde en de stadszijde, op zeer korte afstand, bedraagt dus minimaal 2,5 m. Het drastische niveauverschil kan alleen verklaard worden door de voormalige aanwezigheid van een gracht. Vanwege puin kon de boring (b1) helaas niet verder worden doorgezet. De diepte van de gracht op deze locatie is dus niet bekend; elders varieert deze van 2,7 tot 3,6 m.³¹ De breedte van de stadsgracht op deze locatie is eveneens niet bekend; elders varieert deze van 10,6 tot 11,5 m.³²

31 Mooren 2015, 7.

32 Mooren 2015, 7.

Ter hoogte van boring b1 had het bovenliggende puinpakket (s82) een dikte van maar liefst 3,7 m. Aardewerk uit het puinpakket dateert uit de periode 1930-1950 (vnr. 40). Mogelijk dateert dit ophogingspakket uit de periode direct na de Tweede Wereldoorlog en betreft het bouwpuin van kapotgeschoten huizen.

Afb. 3.19 Op een aanzichtfoto van Gennep daterend rond 1902 zijn tegen de kerkhofmuur (mogelijk voormalige stadsmuur) meerdere steunberen zichtbaar. De steunberen zijn na de Tweede Wereldoorlog onder het puinpakket bedolven (Fotogalerij Gennep).

3.2.4 Straatniveaus Bijlage 8

In de zone tussen het pand op perceelnummer 1068 aan de Haspel (zie par. 3.2.4) en de stadsmuur werden diverse straatniveaus van de Gennepershuisweg herkend (s59, s63, s66, s68). De straatniveaus bestaan uit baksteengruis en -brokken. Tussen de straatniveaus bevinden zich ophooglagen bestaande uit humeus bruin zand met diverse verontreinigingen zoals baksteenpuin, mortelbrokjes en houtskool (s60, s61, s62, s65, s67). De bestratingen komen voor over een breedte van 3,5 à 4 m.

Het onderste straatniveau (s59; 10,80 m +NAP) moet gedateerd worden na 1300/1350. De datering van het daar boven gelegen straatniveau s63 (11,30 m +NAP) is niet duidelijk; laat middeleeuws tot zeventiende eeuw. De bovenste ophogingspakketten s65, s67 en de daarbij behorende straatniveaus s66 (11,60 m +NAP) en s68 (11,75 m +NAP) dateren op basis van vondstmateriaal ná 1600 (vnr.37). Deze lagen worden doorsneden door een insteek (s74) van de herstelling van de stadsmuur (s73) uit de periode 1700-1750. Dit leidt tot de conclusie dat deze straatniveaus (s66 en s68) in de periode 1600 tot 1750 moeten worden gedateerd (zie ook paragraaf 3.2.4).

De dateringen tonen aan dat in ieder geval tot het begin van de achttiende eeuw een onverharde straat heeft gelegen aan de stadszijde van de stadsmuur. Dit komt overeen met divers kaartmateriaal daterend vanaf 1642 (afb. 2.5 en 2.6), waarop een weg aangegeven die doorliep tot aan het kerkhof. Een aanzicht van de stad daterend uit ca. 1575 laat op deze locatie een hoog

Afb. 3.20 Diverse straat-niveaus (rood baksteengruis) en tussenliggende ophoogpakketten ter hoogte van profiel 12.

oprijzend huis zien (afb. 2.21). Deze zestiende eeuwse afbeelding komt dus niet overeen te komen met de archeologische gegevens.

Tussen het pand en de stadsmuur bevond zich een onverharde straat met meerdere straatniveaus (s59, s63; zie paragraaf 3.2.3, bijlage 8). Het is onduidelijk welke van deze straatniveaus gelijktijdig is met de beginfase van het pand. Het oudste, middeleeuwse, straatniveau (s59) is circa 80 cm lager gelegen dan het vloerniveau binnen het pand (s53; 11,75 m +NAP); dit is erg veel. De datering van het straatniveau s63 (11,35 NAP) is niet duidelijk; laat middeleeuws tot zeventiende eeuw. Gezien het geringe hoogteverschil tussen de straat en het oudste vloerniveau zouden beide fenomenen (min of meer) gelijktijdig kunnen zijn. Hoe het ook zij; oorspronkelijk lag de straat aan de stadsmuur een stuk lager dan het pand. Bij overvloedige regenval zal dit zeker als een groot voordeel zijn ervaren.

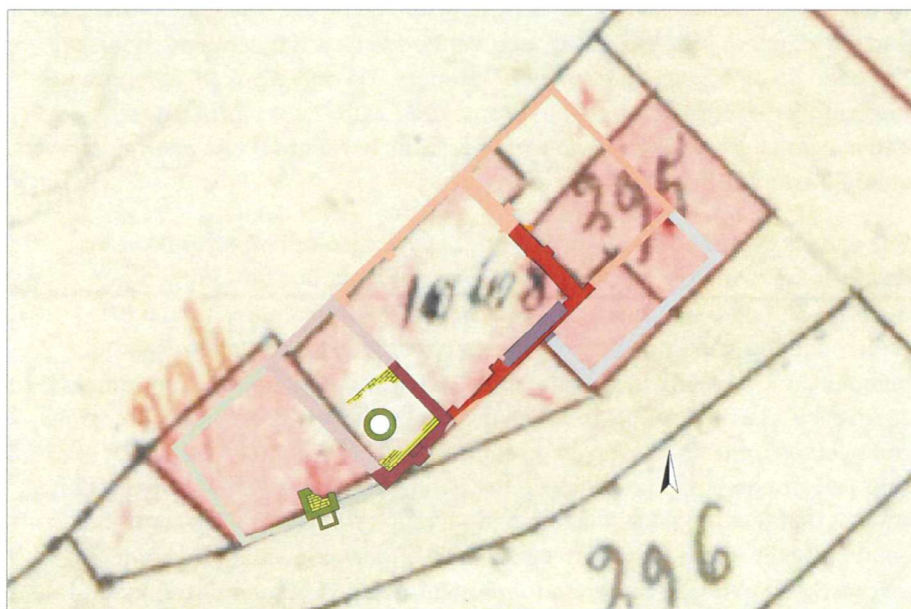
Direct ten zuiden van het pand (ruimte A en B) bevond zich boven het veertiende-eeuwse ophoogpakket (s16) op circa 11,60 m +NAP een kiezelverharding (s37). De verharding lag boven de insteek (s42) van de keldermuur (afb. 2.23 fase 2), circa 80 cm boven het niveau van de keldervloer. Gezien de locatie aan de achterzijde van het pand lijkt het om erfverharding te gaan, daterend van voor de bouw van de achttiende-negentiende-eeuwse schuur (afb. 2.23 fase 3).

Afb. 3.21 Zestiende-eeuws
aanzicht van Gennep, richting
het zuidwesten. Ter hoogte
van het onderzoeksgebied
staat een huis aan de
stadsmuur afgebeeld (Braun
en Hogenberg ca.1575).

3.2.5 Bouwgeschiedenis van een pand aan de Haspel *Bijlagen 7, 8*
Tijdens de opgraving kon de bouwgeschiedenis van een pand aan de noordzijde van de Haspel vrij volledig worden achterhaald. De noordwestelijke helft van het pand ligt buiten het onderzoeksgebied en kon niet worden onderzocht. Vermoedelijk valt de noordwestelijke begrenzing van het pand samen met de ligging van naastgelegen kerkhofmuur. Bij het vermelden van de afmetingen van het pand wordt van deze aanname uitgegaan.

Afb. 3.22 De resten van het
pand zoals aangetroffen
tijdens de opgraving
afgebeeld op een uitsnede
van de kadastrale minuut uit
1811-1832. Het schuurdeel
betreft perceelnummer
294, het centrale woonhuis
perceelnummer 1068 en
het noordelijke woonhuis
perceelnummer 295.

Het middeleeuwse pand (afb. 2.23; bouwfase 1)

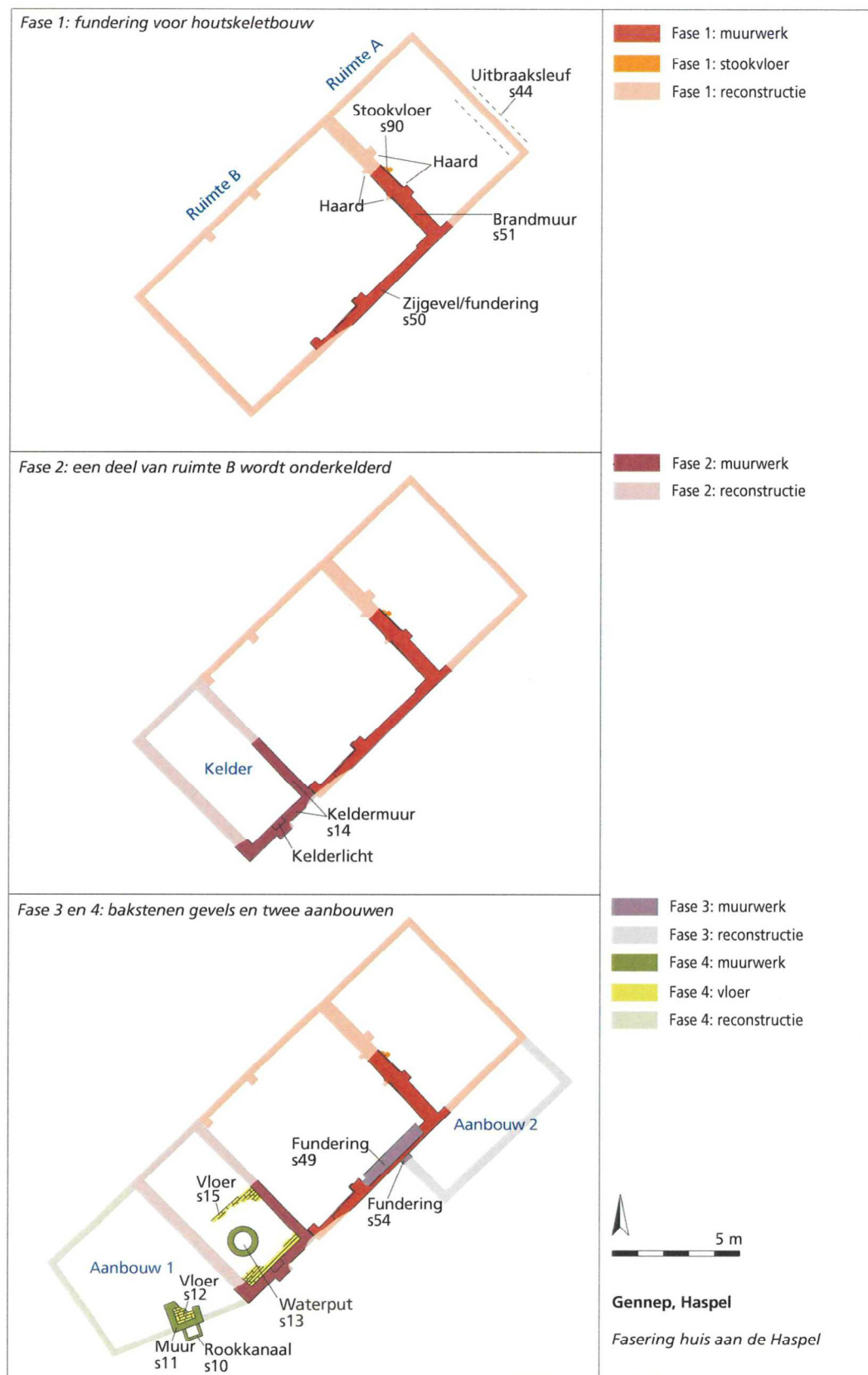
De oudste fase van het pand bestaat uit een rechthoekige bakstenen fundering met penanten en had (vermoedelijk) afmetingen van circa 15 x 7,1 m (buitenwerks gemeten). De penanten tonen aan dat de opbouw uit een houtskelet bestond. Bij de beschrijving wordt ervan uitgegaan dat de voorgevel gelegen was aan de noordkant. Het huis bestaat achtereenvolgens uit twee ruimtes (A en B), gescheiden door een brandmuur met een haard aan beide zijden. Deel A heeft een omvang van circa 4,1 m x 6,75 m, deel B heeft een omvang van 5,90 x 6,75 m.

Van de voorgevel is enkel een uitbraaksleuf met afvalmateriaal uit de periode 1675-1750 teruggevonden (s44). Het noordelijk deel van de zijgevel grenzend aan de Haspel is tijdens de sloop in 1991 weggebroken, het zuidelijk deel van de fundering en een restant van het opgaande muurwerk is bewaard gebleven (s50). De onderkant van s50 (de zijgevel aan de Haspel) bevond zich op 10,70 á 11,00 NAP. Het muurwerk is bewaard gebleven tot een niveau van 11,50-11,60 M +NAP. De baksteenformaten bedroegen 28,0 x 13,0/13,5 x 5,5/6,5 cm. De muurdikte van het opgaand werk bedroeg 36-38 cm, de penanten staken 26-28 cm uit.

Het pand was zoals vermeld opgedeeld in twee ruimten (A en B), gescheiden door een brandmuur (s51). De brandmuur, van primaire bakstenen gemetseld met grijze kalkmortel, stond in verband met de zijgevel (s50) en had een muurdikte van 56 tot 60 cm. De baksteenformaten bedroegen 27,2/28,4 x 13,2/14,5 x 6,0/7,0 cm. Aan beide zijden van de brandmuur was een haard aanwezig, waarvan telkens een van de schouwwallen werd aangetroffen; de tegenhangers liggen buiten de werkput. In ruimte A werden voor de haard de resten van een bakstenen stookvloer gevonden (s90). De stookvloer bevond zich op 11,75 m +NAP, en stak hooguit 1 m uit ten opzichte van de brandmuur. In de rest van de ruimte was een lemen vloer aanwezig (s53). Jongere vloeren zijn niet bewaard gebleven.

Bij ruimte B is geen achtergevel aangetroffen; de meest zuidelijke penant toont aan dat ruimte B vroeger langer was. Vermoedelijk is het achterste deel van het pand bij de bouw van een kelder gesloopt. De oorspronkelijke lengte van het pand is dus onbekend, bij de reconstructie (afb. 2.23) wordt uitgegaan van een maximaal mogelijke lengte van circa 15 m. In ruimte B zijn geen resten van vloeren aangetroffen.

Het pand is gebouwd op en deels ingegraven in een ophogingspakket uit de eerste helft van de veertiende eeuw en het moet dus na 1350 worden gedateerd. Helaas is er geen eenduidig vondstmateriaal uit insteken of onderliggende ophogingslagen geborgen, hetgeen de begindatering bemoeilijkt. Opvallend is wel dat de baksteenformaten van de brandmuur (s51: 27,2/28,4 x 13,2/14,5 x 6,0/7,0 cm) en de zijgevel (s50: 28,0 x 13,0/13,5 x 5,5/6,5 cm) overeenkomen met die van de stadsmuur (s72: 27,7/29,0 x 12,3/13,8 x 6,3/6,8 cm). Een vroege bouwdatering van het pand vanaf de tweede helft veertiende eeuw is dan ook mogelijk, maar een jongere datering (vijftiende/zestiende eeuw) is zeker niet uitgesloten. Een scherf Langerwehe steengoed (vnr. 27), afkomstig uit een laag onder de fundering (s46), lijkt op een datering in of na de vijftiende eeuw te wijzen maar dit is niet geheel zeker.

Afb. 3.23 Bouwfases pand.

Afb. 3.24 Foto's van de muurresten van het middeleeuwse pand aan de noordwestzijde van de Haspel. De brandmuur staat haaks op de opgravingsput. Foto 3.24a; richting het zuiden, foto 3.24b richting het noorden.

Veranderingen binnen het pand (afb. 2.23, bouwfases 1 en 2)

In de loop van de tijd is het pand aan diverse reparaties en veranderingen onderhevig geweest. De opbouw van het pand bestond zoals reeds vermeld oorspronkelijk uit houtskeletbouw. Het opgaande werk van het pand dat in 1992 werd gesloopt was echter van baksteen. De meest ingrijpende verandering tijdens het bestaan van het pand moet dan ook de omzetting van de opbouw

van houtskeletbouw naar baksteen zijn geweest. In de uitbraaksleuf van de oorspronkelijke voorgevel (s44) werd volop materiaal gevonden uit periode 1675-1750, hetgeen mogelijk aangeeft wanneer deze ingrijpende verandering heeft plaatsgevonden. Aangezien een voorgevel van houtskelet constructief weinig dragend was moet de vervanging door een stenen voorgevel geen groot probleem zijn geweest. Daarentegen werd de fundering van de zijgevel (s49; ruimte B) niet stevig genoeg geacht. Tussen de brandmuur en de middelste penant werd de zijgevel over een lengte van 3,1 m verstevigd. De versteviging (s49), gemaakt van hergebruikte bakstenen met formaten van 27,5 x 13,0/13,6 x 5,0/6,0 cm, werd ingekast in de originele fundering (s51) die plaatselijk niet dieper ging dan 11,15 m +NAP.

Kelder (afb. 2.23; bouwfase 2)

Een andere ingrijpende verbouwing was de aanleg van een kelder (s14). De keldermuur (s14), met een muurdikte van 30 cm, stond koud tegen deel B (s50). De keldermuur bestond uit hergebruikte, gebroken bakstenen en is gemetseld met een geelwitte kalkmortel. De baksteenformaten bedragen - x 11,4/13,2 x 5,2/5,8 cm. De kelder springt iets in ten opzichte van ruimte B, mogelijk om een wat stevigere muur te creëren. De muurdikte van de keldermuur aan de Haspel (zijgevel) en de zuidelijke keldermuur (achtergevel) bedroeg 42, respectievelijk 52 cm. Op een niveau van 10,50-10,55 m +NAP bevond zich een keldervloer van machinale baksteen (s15). De kelder moet dan ook half boven de grond uit hebben gestoken. Het niveauverschil tussen de keldervloer en de lemen vloer in deel A bedraagt immers slechts 1,3 m; dit is onvoldoende ruimte om rechtop te kunnen staan. Een andere aanwijzing is dat de erfverharding (s37; 11,60 m +NAP) ten zuiden van de kelder slechts 80 cm boven het niveau van de keldervloer was gelegen.

Afb. 3.25 Resten van de keldervloer met zijgevel aan de Haspel. Foto richting het zuidoosten.

Circa 70 cm boven de bakstenen vloer bevond zich een kelderlicht (52 x 36 cm) met aan onderzijde daarvan een rollaag. Het kelderlicht is in verband gemetseld met s14. De bepleisterde kelderdeur (s14) was onder het kelderlicht hersteld met behulp van eesttegels die tegen de muur waren "geplakt". Eesttegels werden in Gennep gemaakt en gebruikt voor het eesten (drogen van graan) en daarnaast is bekend dat ze ook gebruikt werden als stookvloer in pottenbakkersovens. Voor zover bekend dateren de Gennepse eesttegels uit de achttiende eeuw hoewel een ruimere datering niet is uitgesloten.³³ Wanneer de kelder aan het pand is toegevoegd is overigens onbekend.

Waterput (afb. 2.23; bouwphase 3)

Midden in de kelder bevond zich een waterput (s13) met een restant van een koepelgewelf (top koepel 10,49 m +NAP; onderkant put 7,89m +NAP). De diameter van de waterput bedroeg 80 cm. De waterput en het koepelgewelf waren gemaakt van machinale baksteen (na 1850). Een insteek van de put is niet waargenomen in de recent verstoorte ondergrond. In de put bevond zich een loden leiding voor het oppompen van water.

Aanbouw 1 (afb. 2.23; bouwphase 3)

Afgaande op foto's en kaartmateriaal bevond zich ten zuiden van het pand een aanbouw. Binnen deze aanbouw is tijdens het onderzoek alleen een kleine vierkante bakstenen constructie (s11) met een omvang van 1,22 x 1,14 m (buitenwerks gemeten) aangetroffen. De muurdikte bedroeg 24 cm, de onderkant van de funderingen was gelegen op 11,40 m +NAP. De formaten van de handgevormde bakstenen bedroegen 23,2/24,4 x 12,0 x 5,5/7 cm. Binnen de vierkante constructie bevond zich een bakstenen vloer (s12; 11,58 m +NAP). De vloer (s12) met baksteenformaten van 21,0/22,0 x 10,0/10,5 x – cm is vermoedelijk van machinale baksteen (na 1850). De constructie bezat een platte

Afb. 3.26 Bakstenen stookconstructie s11. Foto richting het zuiden.

³³ Mars 1991, 68.

overkapping (s11; top 12,22 m +NAP). In de oostmuur van de constructie bevond zich een afgewerkte doorgang met een omvang van circa 30 x 28 cm. Iets hoger bevond zich halfsteense bakstenen opening naar de straat met een omvang van 0,70 x 0,50 cm. In de vulling hiervan werd veel verkoold materiaal, aardewerk en een glazen knikker uit de periode 1890-1960 aangetroffen.

Het (vermoedelijke) gebruik van machinale baksteen dateert de constructie na 1850. De constructie heeft ongetwijfeld iets te maken met verwarming/stoken, misschien is het een restant van een schoorsteen. Of het een restant is van een pottenbakkersoven moet betwijfeld worden, daarvoor lijkt het te klein.

De aanbouw waarin de constructie was aangebracht was vermoedelijk een schuur. Op de kadasterkaart van 1730/1732 wordt deze schuur niet weergegeven, op de kadasterkaart van 1832 daarentegen wel.

Het meeste pottenbakkersafval dat tijdens de sloop in 1992 is geborgen werd binnen deze aanbouw gevonden; maar net buiten het huidige plangebied. In de noordoostelijke hoek van de schuur (buiten het onderzoeksgebied) bevond zich veel rood verbrand zand.³⁴

Aanbouw 2 (afb. 2.23; bouwfase 3)

Aan de straatzijde werd een restant van een bakstenen zijmuur (s54) gevonden (11,68 m +NAP). De muur met een muurdikte van 44 cm stond koud tegen de zijgevel (s50), en moet dus jonger zijn dan het hoofdpand. De aanbouw wordt weergegeven op de kadastrale kaart uit 1730/1732 en dateert dus vermoedelijk van voor die tijd.

3.2.6 Bebouwing en percelering aan de zuidoostzijde van de Haspel *Bijlage 7*

Tijdens het onderzoek zijn in het midden en aan zuidzijde van de Haspel diverse muurfragmenten van panden teruggevonden (afb. 2.27). De muurdelen zijn slecht bewaard gebleven en bieden weinig inzicht in de bouwgeschiedenis van de individuele panden. Uit de fragmenten kan echter wel de geschiedenis van de rooilijnen en de percelering herleid worden. De Haspel blijkt in het verleden meerdere malen verbreed te zijn, de laatste verbreding meegerekend is de rooilijn drie keer naar achteren gezet. Hieronder worden de diverse muurdelen kort beschreven.

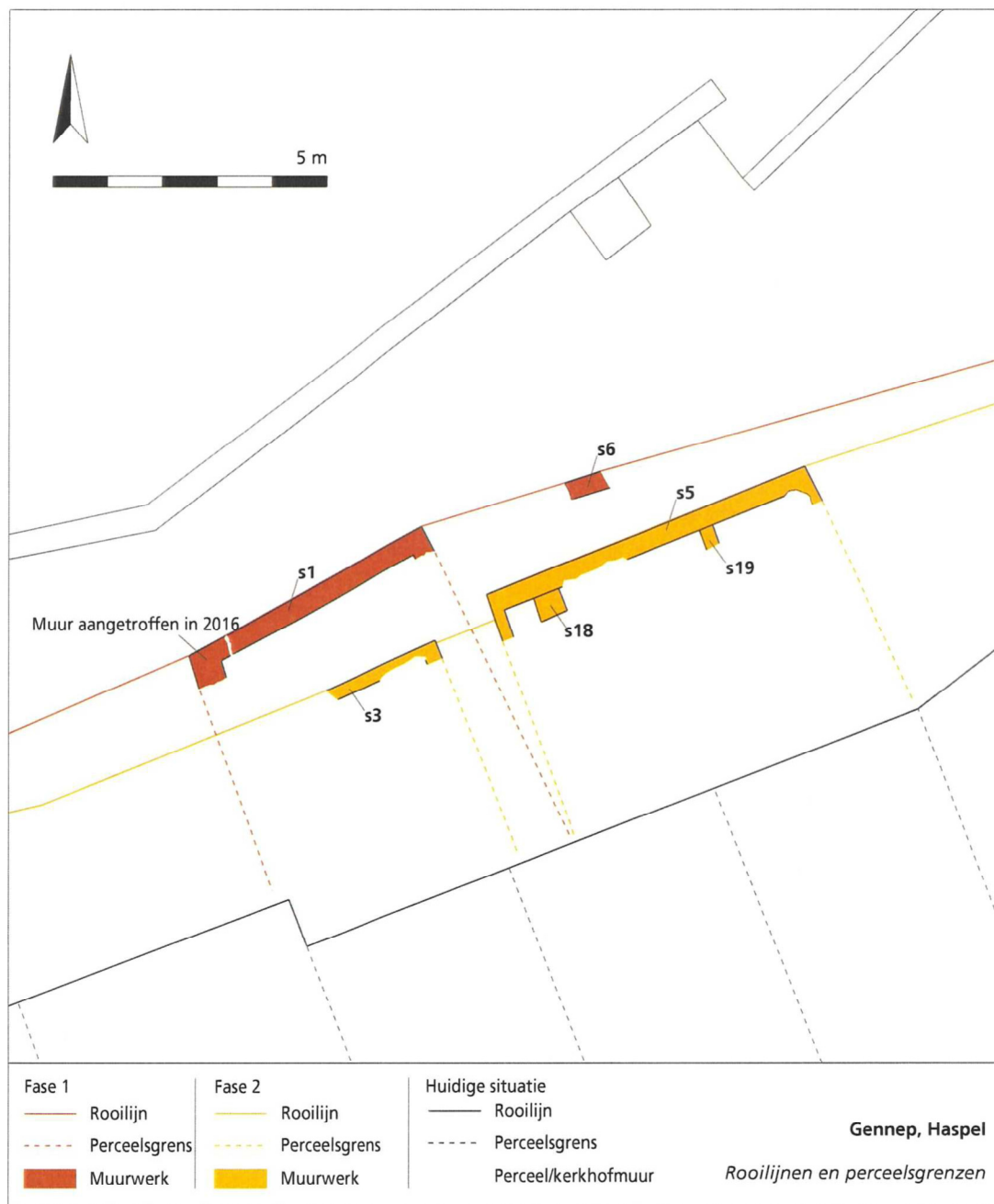
Halverwege de huidige straat bevond zich s1; de voorgevel van een muur inclusief noordwestelijke hoek (afb. 2.27). De muur is gemaakt van hergebruikte bakstenen en heeft een muurdikte van 40 cm (bewaard tot 11,74 m +NAP, onderkant 11,40 m +NAP). Aangezien de onderkanten van de fundamenteën gelegen zijn ter hoogte van de lemen vloer (s53) in het pand aan de Haspel is een laatmiddeleeuwse datering voor s1 niet geheel uitgesloten. In het verlengde van de muur s1 bevond zich s6; een voorgevel van een pand met een muurdikte van 36 cm (top 12,06 m +NAP, ok 11,68 m +NAP). Het pakket grond (s7) dat tegen het fundament van s6 aan ligt dateert vermoedelijk rond 1800 (vnr.2). Deze rooilijn bestond moet dus minimaal tot in de achttiende eeuw gefunctioneerd hebben.

Op een gegeven moment is de rooilijn aan de zuidzijde van de Haspel ruwweg een meter naar het zuiden opgeschoven. Spoor s3 is een enkelsteens muur (24 cm dik) behorend tot een pand waarvan ook de noordwestelijke hoek is

34 Mooren 1992, 17.

teruggevonden. In het verlengde hiervan bevond zich het fundament van een pand waarvan beide hoeken zijn aangetroffen; s5. De voorgevel van dit pand had een breedte van 6,2 m, de muurdikte bedroeg 34 cm. De oostelijke zijgevel was enkelsteens, de westelijke zijgevel was grotendeels weggebroken zodat niet bekend is of deze eveneens enkelsteens was. De fundamente van twee binnenmuren (s18 en s19) stonden koud tegen de voorgevel. Vondstmateriaal (vnr. 6, 15, 16, 17) dat tegen en onder het muurwerk is gevonden dateert het pand in de periode 1850-1950. Mogelijk bestond deze opgeschoven rooilijn al wat langer, want op de kadastrale kaart uit 1811-1832 ligt de rooilijn op dezelfde locatie

Afb. 3.27
Fasering rooi-
lijnen Haspel en
percelering
zuidzijde onder-
zoeksgebied.

Na de Tweede Wereldoorlog is de Haspel nogmaals verbreed waardoor de huidige rooilijn tot stand kwam.

Resumerend kan gesteld worden dat de Haspel ter hoogte van de hierboven beschreven muren aanvankelijk erg smal was en er nauwelijks ruimte was voor een kar, tenminste als de grens met het kerkhof in de loop van de eeuwen onveranderd is gebleven. Als de grens met het kerkhof oorspronkelijk noordelijker heeft gelegen was de Haspel vroeger niet zo smal als nu verondersteld wordt.

Een andere belangrijke constatering is dat de westelijke zijgevel van s1 (afb 2.27) aansluit op perceelsgrens zoals afgebeeld op de kadastrale kaart uit 1811-1832, de oostelijke zijgevel daarentegen niet. De westelijke zijgevel van s5 sluit eveneens niet goed aan op deze perceelsgrens, de oostelijke zijgevel van s5 daarentegen weer wel. Dit alles lijkt erop te duiden dat oorspronkelijk sprake is geweest van een 12 m breed perceel dat (na de middeleeuwen?) is opgedeeld.

3.3 Vondsten

Het vondstmateriaal bestaat uit fragmenten aardewerk, metaal, natuursteen, glas, dierlijk bot, aardewerkslak en schelp (bijlage 4). Tijdens het onderzoek zijn geen sporen ontdekt die relevant hadden kunnen zijn voor botanisch onderzoek, om deze reden zijn geen monsters genomen. Hieronder wordt het vondstmateriaal per categorie beschreven.

3.3.1 Aardewerk uit de middeleeuwen en nieuwe tijd *T. Hoogendijk*

Inleiding en methode

Het archeologische onderzoek heeft in totaal 282 aardewerkfragmenten uit de vroege middeleeuwen tot en met de late nieuwe tijd opgeleverd (tabel 3.2). Slechts vier fragmenten zijn als aanlegvondst aan een administratief spoor-nummer toegekend, de overige scherven zijn afkomstig uit sporen of zijn verzameld tijdens het aanleggen, couperen en/of afwerken. Een klein aantal scherven is vroegmiddeleeuws, het merendeel is echter in de vroege nieuwe tijd en later gedateerd (tabel 3.3).

Aantal fragmenten	279
Aantal fragmenten na passen	258
Gewicht (g)	4.732
MAE	48
EVE	4,71

Tabel 3.2. Aantallen, gewicht, minimum aantal exemplaren en EVE van het aardewerk.

Periode (begin)	Aantal fragmenten	MAE
MEVA (450-525)	1	-
MEVC (725-900)	4	-
MEVD (900-1050)	8	2
MELA (1050-1250)	25	5
MELB (1250-1500)	10	1
NTV (1500-1650)	27	12
NTM (1650-1850)	34	20
NTL (1850-1945)	10	7

Tabel 3.3. Het aantal fragmenten en exemplaren (MAE) per begindatering conform de periodisering van de ABR (Archeologisch Basisregister).

De scherven zijn na de primaire vondstverwerking geteld, gewogen en gedetermineerd volgens het Classificatiesysteem voor (post-)middeleeuws aardewerk en glas, beter bekend als het Deventer Systeem.³⁵ Conform dit classificatiesysteem is het materiaal per vondstnummer ingedeeld in bakselgroepen, waarna, indien mogelijk, voor elk individueel object de vorm en het type wordt bepaald. Voor goed determineerbare objecten resulteert dit in een driedelige code, waarvan het eerste deel betrekking heeft op het baksel, het tweede op de vorm en een toegevoegd cijfer voor een specifiek type staat. Een s1-dri-2 is bijvoorbeeld een type 2 drinkschaaltje, gemaakt van steengoed zonder oppervlaktebehandeling. De fragmenten zijn daarnaast gewogen en geteld per rand, wand, bodem, oor of overige (steel, tuit, etc.). Het Minimum Aantal Exemplaren (MAE) is geteld aan de hand van kwalitatieve kenmerken, hoofdzakelijk de randvorm en omvang. Daarnaast is het *Estimated Vessel Equivalent* (EVE) geteld aan de hand van de randfragmenten. Bij deze telling is het uitgangspunt dat het bewaard gebleven deel van de rand van een voorwerp, uitgedrukt in procenten, een meetbare – en dus vergelijkbare – indicator is voor het aantal aanwezige objecten. Door het randpercentage te delen door het MAE wordt een indicatie van de fragmentatiegraad verkregen. De fragmentatiegraad kan een aanwijzing zijn voor de wijze waarop een voorwerp in de grond terecht is gekomen. Een primaire depositie zal in een veel minder gefragmenteerd voorwerp resulteren dan wanneer de grond waarin de gebroken pot terecht is gekomen meerdere malen is verplaatst. De gemiddelde fragmentatiegraad van 10,0% bij het huidige onderzoek, kan als betrekkelijk laag worden beschouwd. Ter vergelijking: uit een laat 16^e-eeuws ophogingspakket in de Amsterdamse binnenstad zijn ruim tweeduizend scherven van een secundaire stort verzameld, met een gemiddelde compleetheid van 14,6%.³⁶

Resultaten

De 282 aardewerkfragmenten zijn onderverdeeld in zestien verschillende bakselsoorten (tabel 3.4). Hoewel het aantal scherven per bakselsoort vrij gering is, kan uit de tabel wel worden opgemaakt dat de vroegste scherv in de Merovingische periode dateert. Het betreft een bodemfragment van een ruwwandige tonpot met vlakke bodem. De scherven van Duisburg-aardewerk en aardewerk met donkere kern (Zuid-Nederlands handgemaakt) dateren in de laat-Karolingische tot Ottonse periode. De datering van het kogelpotaardewerk overlapt deels met deze bakselsoorten, maar komt voor tot in de volle middeleeuwen (ABR: late middeleeuwen A), waarna het geleidelijk

35 Bitter, Ostkamp & Jaspers 2016.

36 Jayasena 2011, 31.

aan wordt verdrongen door Elmpster-aardewerk. Een vergelijkbare situatie geldt voor het pingsdorfaardewerk, dat na 1200 verdwijnt ten faveure van het proto-steengoed.

Tabel 3.4. Overzicht van het aantal fragmenten, gewicht, minimum aantal exemplaren (MAE), randpercentage (EVE) en de fragmentatiegraad per bakselsoort.

Bakselcode (Deventer Systeem)	Aantal fragmenten	Gewicht (g)	MAE	EVE	Fragmentatiegraad (%)
bg (blauwgrijs)	47	841	4	0,20	5,0
da (Duisburg)	1	6	-	-	-
ep (Europees porselein)	4	156	4	0,92	23,0
ha (Hafner)	1	22	1	0,12	12,0
iw (industriële wit)	13	321	3	0,51	17,0
kp (kogelpot)	5	92	1	0,08	8,0
mr (ruwwandig)	2	66	-	-	-
pi (pingsdorf)	9	86	1	0,16	16,0
py (pijpaarde)	2	6	-	-	-
r (roodbakkend)	170	2560	31	2,25	7,3
s1 (steengoed onbehandeld)	2	51	-	-	-
s2 (steengoed behandeld)	12	367	1	0,31	31,0
s4 (bijna steengoed)	3	88	-	-	-
s5 (proto-steengoed)	4	35	-	-	-
wm (Maaslands wit)	2	4	-	-	-
znh (Zuid-Nederlands handgemaakt)	1	23	1	0,16	16,0
Totaal	278	4724	47	4,71	10,0

Het fragment van aardewerk met donkere kern betreft een handgemaakte pot met nagedraaide rand. De hals is iets uitgebogen, de rand rond verdikt en licht snuitvormig. De randvorm is, in de typologie die De Groote heeft opgesteld voor het Vlaamse aardewerk van dit type, onder te brengen bij het type V4.³⁷ De contexten waarin De Groote dit type heeft herkend, dateert hij tussen 975 en 1000. In het rivierengebied is bij een recentelijk uitgevoerde opgraving bij Tiel een grote hoeveelheid aardewerk met donkere kern onderzocht. Op basis van de voorlopige resultaten wordt dit randtype daar tussen 900 en 1050 gedateerd.³⁸

Een drietal sporen kan op basis van het aardewerk in de tweede helft van de 12^e eeuw worden gedateerd.³⁹ Ze bevatten aardewerk dat typerend is voor deze periode, waaronder een geelbakkende Zuid-Limburgse kogelpot (pi-kog-1), een kom van blauwgrijs Elmpster-aardewerk (bg-kom-2) en een kogelpot van handgemaakt reducerend gebakken kogelpotaardewerk (kp-kog-11). Twee vondstcomplexen uit de eerste helft van de 14^e eeuw⁴⁰ bevatten eveneens Elmpster-aardewerk (bg-kog-2), maar ook bijna steengoed en proto-steengoed, onder andere uit Mayen. Het steengoed met volledig gesinterde magering is afkomstig uit Siegburg en Langerwehe.

De meest omvangrijke groep binnen het bakselspectrum is het roodbakkende aardewerk. Er zijn 31 exemplaren herkend, onder andere kommen,

37 De Groote 2014, 329.

38 Gegevens ontleend aan opgravingsdocumentatie en determinatietabellen. Publicatie in voorbereiding.

39 S30, S43 en S52 in werkput 1.

40 S17 en S22 in werkput 1.

grapen, borden en potten (tabel 3.4). Het roodbakkende aardewerk is overwegend in de Nederrijnse traditie te plaatsen, waar ook de lokale Gennepse aardewerkproductie onder valt. Afgaand op het gepubliceerde pottenbakkersafval uit Gennep, is te veronderstellen dat tenminste de drie roompotten en één van de grapen van Gennepse makelij zijn.⁴¹ Deze voorwerpen dateren in (de eerste helft van) de 18e eeuw. Twee kleine kommen met onverdikte, rechte rand vertonen eveneens overeenkomsten met het pottenbakkersafval dat door Mars beschreven is.⁴² Ze plaatst de begindatering van de kommetjes iets vroeger dan het merendeel van het overige materiaal dat in de publicatie besproken wordt, namelijk vanaf het laatste kwart van de 17e eeuw. De einddatering van de vorm ligt rond het midden van de 18e eeuw. De vier grapen hebben een kenmerkende onverdikte kraagrand, waarbij één van de grapen vanaf de hals een scherpe knik maakt naar een steile wand. Er zijn geen parallellen bekend voor deze vorm, maar op grond van het overige materiaal worden ze tussen 1650 en 1750 gedateerd. Drie van de vijf borden zijn herkend als een type r-bor-10, dat onder het Nederrijnse aardewerk een veelvoorkomende vorm is. De borden zijn versierd met eenvoudige gele slibcirkels en dateren in de 18^e eeuw.

De pispot vertoont overeenkomstige stijlkenmerken met het exemplaar dat door Mars beschreven is.⁴³ Vanaf een vrijwel onverdikte rand, volgt een scherpe knik naar een steile, rechte wand. De pot is vrij dunwandig en voorzien van een lintoor. De rand uit het pottenbakkersafval buigt iets omlaag, terwijl de rand bij de hier gevonden pispot nagenoeg vlak ligt. Bovendien is de dikte van de wand overal gelijk, terwijl deze bij de pispot van Mars naar boven toe dikker wordt.

Vorm	Aantal fragmenten	MAE	EVE
indet	100	7	0,3
bloempot	2	1	0,12
bord	6	5	0,21
deksel	1	1	0,29
grape	24	4	0,63
kom	16	8	0,48
pispot	2	1	0,1
roompot	13	2	0,06
(room)pot	2	1	0,05
test	3	1	0,01
vergiet	1	0	0
Totaal	170	31	2,25

Tabel 3.4. Het aantal fragmenten, MAE en EVE van de verschillende vormen van roodbakkend aardewerk.

In veel gevallen was het roodbakkende aardewerk te sterk gefragmenteerd om de vorm te kunnen reconstrueren. Hoewel in enkele gevallen een Gennepse herkomst kon worden bepaald, is de oorsprong van het meeste roodbakkende aardewerk onbekend. De parallellen met het door Mars gepubliceerde materiaal, suggereren dat de datering overwegend in de eerste helft van de 18^e eeuw ligt. Het is echter niet ondenkbaar dat enkele voorwerpen een vroegere datering hebben - rond het eind van de 17^e eeuw. Onregelmatigheden in het glazuur en de verfijning van bepaalde vormen, waaronder de pispot en

41 Mars 1991.

42 Mars 1991, 124.

43 Mars 1991, 129.

de steilwandige kommetjes, ondersteunen deze gedachte mogelijk. Helaas ontbreekt het in de sporen met roodbakend aardewerk aan 'bijvondsten' die kunnen bijdragen aan een meer nauwkeurige datering. Alleen in S72 (vnr.38) was een randfragment van een grape van Hafner-waar aanwezig (ha-gra-2), die op zijn jongst 17^e-eeuws is. Toekomstig onderzoek naar de Gennepse aardewerkproductie in de 17^e eeuw zou nieuw licht kunnen werpen op deze vondsten.

3.3.2 Metaal M. Hendriksen

In totaal zijn 15 stuks metaal aangetroffen. Een opmerkelijk vondst is een kleine treeft van een koperlegering (vnr.25). De treeft heeft afmetingen van 16,3 x 6,5 x 2 cm (l x b x h), aan het uiteinde van de steel bevindt zich een oog om de treeft ergens aan op te kunnen hangen. Een treeft werd in de keuken gebruikt om vlees en vis boven een open vuur te bakken. Normaliter zijn deze gemaakt van ijzer en aanzienlijk groter. Dit alles doet vermoeden dat het Gennepse exemplaar speelgoed is geweest. De datering is 1650-1700.

Afb. 3.28 Voor- en achterzijde van een miniatuur speelgoed-treest (vnr. 25).

Een tweede bijzonder voorwerp is de schaal van een balans, gemaakt van koperlegering. De diameter van de schaal met drie gaten voor bevestiging van een ketting bedraagt 8,3 cm. In het midden van de schaal is een keurmerk aangebracht bestaande uit een gekroond wapenschild met drie letters (vnr.25). Dergelijke kleine balansen werden gebruikt om munten, medicijnen en andere dure grondstoffen te wegen. Beide voorgenoemde voorwerpen zijn afkomstig uit de uitbraaksleuf van de voorgevel van het pand aan de Haspel (s44). Deze wordt aan de hand van het aardewerk in de periode 1675-1750 gedateerd.

Afb. 3.29 Balansschaal met drie gaten voor bevestiging van een ketting (vnr. 25). Inzet: keurmerk balansschaal bestaande uit een gekroond wapenschild (vnr.25).

Een fragment vaatwerk van koperlegering (vnr.21) vertoont sporen van reparatie, de functie van een ander plaatje koperlegering is onbekend (vnr.19). Onder de ijzeren artefacten bevinden zich vier handgemaakte ijzeren nagels, (vnr.11, 24), drie recente nagels (vnr.1) en twee ijzerconcreties (vnr.11, 21). Twee voorwerpen zijn van lood; een vervormde loden kogel (vnr.6) met een diameter van circa 1 cm is gebruikt voor een pistolet. Het andere object (vnr.22) is plaatvormig 6,5 x 5,5 x 0,5 cm.

3.3.3 Glas

Een glazen inktpotje (vnr.16) van het merk Gimborn uit Zevenaar. Ventersterglas (vnr.17) is gevonden ter hoogte van het pand s5 dat vermoedelijk aan het eind van de Tweede Wereldoorlog is verwoest. Dit is in overeenstemming met de datering van het glaswerk. Een glazen knikker afkomstig uit s1010 dateert uit de periode 1890-1960.

3.3.4 Overig vondstmateriaal

De hoeveelheid dierlijk botmateriaal, waaronder een kaak van een varken (vnr 20), een rundertand (vnr.1), een fragment van een runderkaak (vnr.22), een botfragment van een middelgroot zoogdier (vnr.22) en een oesterschelp (vnr.15) is te gering om enige conclusie aan te verbinden. Hetzelfde geldt voor een slak (vnr.10) van versinterd kleimateriaal en enkele natuurstenen kiezels (vnr.18, 22, 24, 25).

4 Synthese

Als gevolg van de ligging op overgang van de historische kern van Gennep naar het dal van de Niers is het natuurlijke maaiveld in het plangebied door verschillende fasen van ophoging en afgraving niet meer aanwezig. De dikte van het antropogene ophogingspakket in het noordoostelijk deel van de stad, gelegen binnen de stadsmuren varieert van 2,4 tot 2,9 m.

De oudste sporen en vondsten dateren uit de vroege middeleeuwen en volle middeleeuwen. Hieruit blijkt dat het onderzoeksterrein deel uitmaakte van de prestedelijke nederzetting gelegen aan de Niers.

De nederzetting werd in de late middeleeuwen omgeven door een bakstenen stadsmuur en een dubbele gracht, waarvan de binnenste gracht middels boringen is aangetoond. Deze gracht is op een kaart uit de zeventiende eeuw afgebeeld, gelegen tussen de rivier Niers en de stadsmuur. Afgaande op kaartmateriaal is de gracht tussen 1642 en 1732 gedempt, en ter hoogte van de voormalige binnenste gracht kwam een straat te liggen. Deze straat is de huidige Gennepershuisweg. Na de Tweede Wereldoorlog is de Gennepershuisweg, oftewel de voormalige gracht, opgehoogd met enkele meters bouwpuin.

Het tracé van de stadsmuur langs de Gennepershuisweg komt overeen met de huidige kerkhofmuur. De stadsmuur is in werkput 1 aangetroffen. Ter hoogte van het onderzoeksterrein dateert de stadsmuur waarschijnlijk uit de eerste helft van de veertiende eeuw. De oorspronkelijke muurdikte is hier niet bewaard gebleven want de stadsmuur is aan de veldzijde afgekap't maar bedroeg minimaal 82 cm. In de eerste helft van de achttiende eeuw is de muur (plaatselijk?) fors hersteld. De fundering van de stadsmuur kon niet onderzocht worden; elders in Gennep is gebruik gemaakt van poeren en grondbogen maar ook van een strokenfundering. Gezien de diepte van de voormalige gracht moet de stadsmuur nog metershoog bewaard zijn gebleven in de ondergrond; begraven onder een postmiddeleeuws dek.

Binnen de stadsmuren is het onderzoeksterrein in de eerste helft van de veertiende eeuw met circa 0,8 tot 1,2 m opgehoogd. In hoeverre de forse ophoging voorafging aan de bouw van de stadsmuur of dat deze daarna plaatsvond is niet duidelijk geworden. Mogelijk is het ophoogpakket aan de stadzijde aangebracht om ervoor te zorgen dat binnen dit deel van de stad sprake is van een ongeveer gelijkwaardig loopniveau bij de stadsmuur. Naast en parallel aan de stadsmuur bevond zich binnen de muren een middel-eeuws straatje met een breedte van 3,5 á 4 meter. Het oudste straatniveau dateert uit de late middeleeuwen, het jongste uit de achttiende eeuw. De straatniveaus bestonden uit baksteengruis en brokjes baksteen gescheiden door ophooglagen.

De Haspel blijkt in het verleden meerdere malen verbreed te zijn; de rooilijn aan de zuidzijde van de straat is drie keer naar achteren gezet. De meest noordelijk gelegen, oudste rooilijn, dateert mogelijk uit de middeleeuwen. De middelste rooilijn komt overeen met de kadastrale kaart uit 1811-1832. Wanneer en waarom deze rooilijn is verplaatst is onbekend. Na de Tweede Wereldoorlog werd de Haspel nogmaals verbreed; aangezien de panden gelegen aan de zuidzijde verwoest waren was dat geen probleem. Aan de zuidzijde van de Haspel bevond zich een 12 m breed perceel, dit perceel is vermoedelijk pas na de middeleeuwen opgedeeld.

In de late middeleeuwen werd aan de noordzijde van de Haspel een rechthoekig pand gebouwd. De oudste fase van het pand bestond uit een rechthoekige bakstenen fundering met penanten en had (vermoedelijk) afmetingen van 15 x 7,1 m. De penanten tonen aan dat de opbouw uit een houtskelet bestond. Deze bakstenen fundering had als doel het houtskelet boven de grond uit te tillen om rotting te voorkomen en werd dus net als de poeren en verbindingsmuren tot enkele decimeters boven het maaiveld opgemetseld. In de insteek werd eerst een doorlopende bakstenen strokenfundering gemetseld, al dan niet voorzien van versnijdingen. In het muurwerk werden aan de binnenzijde van de dragende gevels paarsgewijze verdikkingen aangebracht, waarop, eventueel op natuurstenen basementen of draagstenen, de stijlen van het houtskelet stonden. Het huis bestond uit twee ruimtes (A+B; voorhuis en achterhuis) gescheiden door een brandmuur met een haard aan beide zijden. In ruimte A werden voor de schouw de resten van een bakstenen stookvloer gevonden, in de rest van deze ruimte was een lemen vloer aanwezig. Een soortgelijke indeling kan ook verondersteld worden voor ruimte B. De aanwezigheid van een haard tegen de brandmuur betekent dat er een schoorsteen was, en dat het pand verdiepingen kan hebben gehad.

De begindatering van het gebouw is enigszins problematisch, de enige aanwijzing vormt het vondstmateriaal uit het onderliggende ophoogpakket, dat een vroegste datering voor het gebouw aangeeft. Dit vondstmateriaal dateert uit de eerste helft van de veertiende eeuw. Een andere aanwijzing leveren de gebruikte baksteenformaten (28,0 x 13,0/13,5 x 5,5/6,5 cm); die komen overeen met gebruikte formaten voor de laat middeleeuwse verdedigingswerken in Gennep. Uit archeologisch onderzoek in Nederland blijkt dat de eerste brandmuren vanaf de tweede helft van de veertiende eeuw voorkomen. Een begindatering van het pand in de tweede helft van de veertiende eeuw is dus mogelijk, maar een vijftiende of zestiende eeuwse begindatering wordt zeker niet uitgesloten.

In de periode 1675-1750 eeuw werd het houtskelet vervangen door een opbouw van baksteen. In ruimte B (het achterhuis) werd een kelder is aangelegd, die niet nader gedateerd kan worden. Aangezien het vloerniveau maar 1,3 m lager is gelegen dan het vloerniveau in de rest van het huis volgt hieruit dat de kelder half boven de grond uit stak. Na 1850 werd in de kelder een waterput van machinale baksteen aangelegd. Op een gegeven moment werd een kleine aanbouw tegen het voorhuis aangezet, deze aanbouw kon niet worden gedateerd.

Tussen 1732 en 1811-1832 is volgens kaartmateriaal het voorhuis (ruimte A) gesloopt om plaats te maken voor een apart pand. Aan het eind van de negentiende eeuw werd het pand herbouwd. Dit pand werd in 1992 gesloopt. Van deze panden is overigens niets teruggevonden tijdens het onderzoek.

Ten zuiden van het pand bevond zich een aangrenzende bakstenen schuur, waarvan een vermoedelijke stookplaats is aangetroffen. Het schuurdeel wordt niet weergegeven op de kadastrale kaart uit 1730-1732, op de kadastrale kaart uit 1811-1830 daarentegen wel; mogelijk werd deze schuur in de tussenliggende periode gebouwd.

Uit kadastrale gegevens blijkt dat het huis tussen 1783 en 1900 bewoond werd door de pottenbakkersfamilie Sevens. In het Nederrijnse gebied bevonden de pothuizen zich doorgaans achter het huis en dit zou erop kunnen wijzen dat de schuur diende als werkplaats. Tijdens de sloop van het pand in 1992 werd ter hoogte van de schuur veel rood verbrand zand waargenomen en veel pottenbakkersafval gevonden. Dit lijkt er op te wijzen dat de schuur inderdaad functioneerde als werkplaats. Tijdens de opgraving werden helaas geen sporen meer teruggevonden van de schuur, enkel de genoemde vermoedelijke stookplaats, die echter te klein is voor een oven. Misschien is het pottenbakkersafval gebruikt als puinvulling voor de kelder of komt het uit een ophogingslaag.

Eind jaren negentig van de twintigste eeuw werd de straathoek van de Haspel met de Gennepershuisweg gezien als een verkeersprobleem. Bij de sloop verdween een zeer karakteristiek en oud pand.

5 Literatuur en bronnen

Literatuur

- ██████████ 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.
- ██████████ 2004: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie. (Fysische geografie van Nederland)*. Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- ██████████ 2001. *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- ██████████ e, 2017: Plangebied Gennepershuisweg en een gedeelte van de Haspel. Archeologisch bureauonderzoek, 's-Hertogenbosch (BAAC rapport V-16.0107).
- ██████████ 2016: *Classificatiesysteem voor (post-)middeleeuws aardewerk en glas. Deel 1: keramiek*, Amersfoort.
- ██████████ 2002: *Vesting 't Gennepershuis in eeuwenlange vrijheidstrijd: Meer dan 1000 jaar historie van de Gennepse regio in het centrum van internationale machthebbers, met notities over de heren van Gennep, de stad Gennep en het stedelijk Kasteel Lonesteyn*, Venray.
- ██████████ 1988: *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000. Toelichting op kaartblad 46 Gennep*. Stichting voor Bodemkartering/ Rijks Geologische Dienst, Wageningen/ Haarlem. Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2013: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems, versie 3.3*, SIKB, Gouda.
- ██████████ 's-Hertogenbosch, Venlo, in: ██████████. Brand ██████████. *percelering in de late middeleeuwen, Van (hout)skeletbouw naar baksteenbouw in tien steden*, Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 59), 169-194; 219-235.
- ██████████ de, 2014: *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Brussel (Relicta Monografieën 1).
- ██████████ 2013. *Gennepmolen, actualisatie ADC rapport 730. Een briefrapport*, Amersfoort (ADC rapport).
- ██████████ 2011: *Van buitenpolder tot Uilenburg. Archeologische opgraving Oudeschans 5-11, Amsterdam (2008)*, Amsterdam (AAR 59).
- ██████████ 1991: *Genneps aardewerk. Een 18de-eeuwse pottenbakkerij archeologisch onderzocht*, Gennep.
- ██████████ 1992: Een 19e eeuwse pottenbakkerij te Gennep. In: *Jaarverslag AWN afdeling Nijmegen e.o. 1992*. Te raadplegen via http://www.awnregionijmegen.nl/modules/mod_flipbook_92/tmpl/book.html#p=1
- ██████████ 2006: Fysische geografie, in: J.R. Mooren, *Gennep, Houtstraat. Inventariserend Veldonderzoek, 's-Hertogenbosch* (BAAC rapport A-06.068).
- ██████████ 2008: *Gennep, Houtstraat. Definitief Archeologisch Onderzoek, 's-Hertogenbosch* (BAAC rapport A-06.0120).
- ██████████ 2015: *Gennep Centraal, van de Zandpoort tot de Torenstraat. Opgraving in combinatie met een archeologische Begeleiding, 's-Hertogenbosch* (BAAC rapport A-13.0214).
- ██████████ 2017: *Programma van Eisen, Opgraving in combinatie met een Archeologische Begeleiding (AB) – protocol opgraven, Gennep, Gennepershuisweg en de Haspel, 's-Hertogenbosch* (ongepubliceerd BAAC PVE).
- ██████████ 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/ Houten.

Past2Present, 2009. *De wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd voor de gemeente Gennep*, Amersfoort.

2001 (1980): *Maastrichtse ceramiek, merken en dateringen*, Lochem.

2007: *Evaluatie en synthese van het sinds 1995 in Limburg uitgevoerde archeologische onderzoek met betrekking tot de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd*, Maastricht.

2004. *Het Drentse esdorpenlandschap: een historisch-geografische studie*, Utrecht.

Ellenkamp, 2007. *Op een terras langs de Maas: een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeenten Gennep, Mook en Middelaar en Bergen, Weert (RAAP-rapport 1644)*.

Kaartmateriaal

ArcGIS Online, <http://www.arcgis.com>, mei 2016.

Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (kaartblad 46W/O) 1976.

1576. *Civitates orbis terrarum*. Te raadplegen via <http://www.gennepnu.nl>.

Dienst van het kadaster en de openbare registers, 2016. Apeldoorn.

Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000. 2010. TNO-NITG, Utrecht.

Gemeente Gennep, 2010. *Kern Gennep*. Te raadplegen via <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>.

Gemeente Gennep, 2016. *Gemeente Gennep. Haspel-Gennepershuisweg situatie verhardingen en rioleringen*. Gemeente Venlo, afd. openbare werken.

Kadasterkaart, 1732. In: 1988. *De regio Gennep aan de ketting; Gennep, Heijen, Milsbeek, Oeffelt, Ottersum, Ven-Zelderheide in kadasterkaarten (1731-1732)*.

Kadasterkaart (minuutplan en OAT), 1811-1832, te raadplegen via Beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>.

Stiboka, 1976: *Bodemkaart van Nederland*, Schaal 1:50.000. Blad 46W-46O Vierlingsbeek.

Internet

Archis2: <http://Archis>

AHN2: <http://www.ahn.nl>, 23 mei 2016.

ArcGIS Online (2016): <http://www.ArcgisOnline>
Beeldbank RCE: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>.

Bodemloket: <http://www.bodemloket.nl>, 23 mei 2016.

Brandweer Gennep: <http://brandweergennep.nl>, 24 mei 2016.

Fotogalerij Gennep: <http://www.gennepnu.nl>, 24 mei 2016.

Molendatabase: <http://www.molendatabase.org>, 24 mei 2016.

NOaA 2.0: <http://archeologieinnederland.nl>

Ruimtelijke plannen: <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>.

6

Lijst van afbeeldingen

- 1.1 Locatiekaart, afbeelding vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van kaartmateriaal van de Topografische Dienst, Emmen.
- 1.2 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040344.
- 2.1 Kaart vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van ARCHIS2
- 2.2 Kaart vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2 2016).
- 2.3 Kaart vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van de bodemkaart van Nederland 1:50.000 (kaartblad 46W/O 1976).
- 2.4 Kaart vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van ARCHIS2, 2016.
- 2.5 Afbeelding vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van kaart uit: Van den Brand & Manders 2002.
- 2.6 Afbeelding vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van kadasterkaart Gennep 1732, origineel archief gemeente Gennep.
- 2.7 Afbeelding vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van kadastrale minuut uit de periode 1811-1832, overgenomen van beeldbank RCE.
- 2.8 Afbeelding vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van een kadastrale kaart uit het begin van de twintigste eeuw (circa 1930), origineel Archief gemeente Gennep.
- 2.9 Foto overgenomen van website Fotogalerij Gennep (2016).
- 2.10 Foto overgenomen van website Fotogalerij Gennep (2016).
- 2.11 Foto overgenomen van ArcGIS Online (2016).
- 2.12 Afbeelding vervaardigd door BAAC.
- 2.13 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040506.
- 2.14 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040430.
- 2.15 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040480.
- 2.16 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040479.
- 2.17 Prent afkomstig uit Stedenatlas Civitates Orbis Terrarum ca. 1575, uitgegeven door Braun en Hogenberg.
- 2.18 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040492.
- 2.19 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040496.
- 2.20 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040504.
- 2.21 Foto (uitsnede), overgenomen van Fotogalerij Gennep.
- 2.22 Afbeelding vervaardigd door BAAC met gebruikmaking van kadastrale minuut uit de periode 1811-1832, overgenomen van beeldbank RCE.
- 2.23 Afbeelding vervaardigd door BAAC.
- 2.24 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummers P1040420; P1040428.
- 3.25 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040401.
- 3.26 Foto vervaardigd door BAAC, fotonummer P1040376.
- 3.27 Afbeelding vervaardigd door BAAC.
- 3.28 Foto vervaardigd door BAAC, objectfoto.
- 3.29 Foto vervaardigd door BAAC, objectfoto.

Bijlagen

- 1 ■ Geologische en archeologische tijdvakken
- 2 ■ Onderzoeksvragen uit het Programma van Eisen
- 3 ■ Kaart historische ontwikkeling
- 4 ■ Vondstenlijst
- 5 ■ Lijst baksteenformaten
- 6 ■ Sporenlijst
- 7 ■ Allesporenkaart
- 8 ■ Profiel

Digitaal

- 9 ■ Determinatielijst aardewerk

Bijlage 1 Geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom (jr) 0 = 1950 n. Chr.	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie						
	Kwartair	Pleistoceen	Holoceen (warme periode)					1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Bostel (eolisch en lokaal terrestrisch)	Formatie van Beegden (Maas)	
11.650			Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye (Rijn)					
12.850						Allerød (warm)							
13.900						Vroege Dryas (koud)							
14.030						Bolling (warm)							
14.640						Laat-Pleniglaciaal (zeer koud)							
30.000			Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)		Midden-Pleniglaciaal (koud)	3							
60.000					Vroeg-Pleniglaciaal (zeer koud)	4							
75.000					Vroeg-Weichselien (gematigd koud)	5a							
			5b										
			5c										
			5d										
117.000			Eemien (warme periode)							5e			Eem Formatie (marien, lagunair en lacustrien)
130.000			Midden	Midden	Saalien (ijstijd)			6-10	Formatie van Urk (Rijn)	Formatie van Drente (Glaciaal)			
370.000					Holsteinien (warme periode)			11					
410.000	Elsterien (ijstijd)				12	Formatie van Peelo (Glaciaal)							
475.000	Cromerien (warme periode)				13-22								
850.000	Vroeg	Vroeg		Pre-Cromerien				23-104	Formatie van Sterksel (Rijn)	Formatie van Stamproy (eolisch en lokaal terrestrisch)			
2.600.000													

Chrono-, zuurstofisotopen- en lithostratigrafie voor Noordwest-Europa naar De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Berendsen (2008) en Cohen *et al.* (2009). Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2008). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Ouderdom (kal. jaren BP ¹)	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden (kal. jaren v/n. Chr.)					
450	1250	Laat	Subatlanticum (koeler Vochtiger)	Vb2	Loofbos, waarbij eik en els overheersen; haagbeuk vanaf Vb1 (>1%); vanaf Vb2 veel cultuurplanten (rogge, boekweit, korenbloem)	nieuwe tijd (1500-heden)					
1150				Vb1		middeleeuwen (450-1500 n. Chr.)					
1500											
1962							1950	Romeinse tijd (12 v.Chr. – 450 n. Chr.)			
2750	2900	Midden	Subboreaal (koeler Droger)	IVb	Loofbos. Eik, els en hazelaar overheersen; beuk vanaf IVb >1% en grotere invloed landbouw (granen)	ijzertijd (800 – 12 v. Chr.)					
3050						IVa	bronstijd (2000 – 800 v. Chr.)				
3950	5000	Vroeg	Atlanticum (warm Vochtig)	III	Loofbos eik en els overheersen, relatief veel iep en linde. Het percentage den neemt af	neolithicum (5300 – 2000 v. Chr.)					
5700							mesolithicum (8800 – 5300 v. Chr.)				
7250						Boreaal (warmer)		II	Den overheerst, daarnaast hazelaar, eik, iep, linde, es		
8700							Preboreaal (warmer)			I	Eerst berk en later overheerst de den
10.250	9000	Laat-Pleistoceen	Weichselien (ijstijd)	LW III	Parklandschap (subarctisch)	laat-paleolithicum (35.000 – 8800 v. Chr.)					
10.750	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)				LW II		Dennen- en berkenbossen				
11.650					LW I		Open parklandschap				
12.850							Open vegetatie met kruiden (bijvoet) en berkenbomen				
13.900	11.900	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)			Perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	midden-paleolithicum (300.000 – 35.000 v. Chr.)					
14.030	12.100						Vroege-Weichselien (Vroege-Glaciaal)		Perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap		
14.640	12.450									Eemien (warme periode)	Loofbos
35.000 (v. Chr.)	¹⁴ C-methode loopt tot 43.000 jaar BP										
75.000		Midden-Pleistoceen									
117.000											
130.000											
300.000 (v. Chr.)											

¹ BP = aantal werkelijke jaren voor 1950 AD.

Bijlage 2 Onderzoeksvragen uit het Programma van Eisen

Voor dit onderzoek zijn de volgende specifieke onderzoeksvragen opgesteld:

1. *Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats met de bodemopbouw?*

De dikte van het antropogene ophogingspakket in het noordoostelijk deel van de stad, gelegen binnen de stadsmuren varieert van 2,4 tot 2,9 m. Als gevolg van de ligging in de historische kern van Gennep is de bodem in het plangebied echter sterk antropogeen beïnvloed zijn en gekenmerkt door verschillende fasen van ophoging en afgraving. De oorspronkelijke bodem is dan ook niet aangetroffen tijdens het onderzoek. Ter hoogte van de Haspel is sprake van een veertiende eeuwse ophoogpakket met een dikte van circa 1 m. Hierboven bevinden zich meerdere antropogene lagen en sporen uit latere eeuwen. De bovenste halve meter van het ophoogpakket is doorgaans recent.

2. *Beschrijf per structuur (gebouw, stadsmuur, pottenbakkerij) de datering, aard/complexiteit van de sporen en vondstcomplexen.*

De stadsmuur dateert waarschijnlijk uit de eerste helft van de veertiende eeuw. Een herstelling van de stadsmuur dateert uit de eerste helft van de achttiende eeuw.

Dateerbaar materiaal werd echter nauwelijks aangetroffen.

De gracht werd enkel in boringen aangetroffen, dateerbaar materiaal ontbrak.

De straat aan de stadszijde van de muur blijkt uit de late middeleeuwen te dateren op basis van stratigrafie en enkele scherven. De jongste straatniveaus dateren uit de achttiende eeuw.

De straat Haspel bleek in het verleden erg smal te zijn geweest (vooropgesteld dat de ligging van het kerkhof gelijk is aan de huidige situatie). Sinds de middeleeuwen is de rooilijn aan de zuidzijde van de straat drie keer verlegd waardoor de Haspel de huidige breedte heeft.

Het pand aan de noordzijde van de Haspel kan een begindatering hebben vanaf de tweede helft van de veertiende eeuw maar een vijftiende/zestiende eeuwse datering is ook mogelijk. Waarschijnlijk betreft het een groot woonhuis hoewel dit een ambachtelijk bedrijf niet uitsluit. Resten van een achttiende-negentiende eeuwse pottenbakkerij in de aangrenzende schuur werden niet gevonden. Vondstcomplexen van pottenbakkers afvalmateriaal werden eveneens niet aangetroffen.

3. *Beschrijf de globale fasering van het onderzoeksgebied.*

In de vroege en volle middeleeuwen maakt het onderzoeksgebied deel uit van een landelijke nederzetting.

In de eerste helft van de veertiende eeuw werd een stadsmuur gebouwd. Ongeveer gelijktijdig werd het onderzoeksgebied met circa een meter opgehoogd. Wanneer de stadsgracht werd aangelegd in het gebied tussen de stadsmuur en de rivier de Niers is niet bekend, elders is deze gelijktijdig met de stadsmuur aangelegd. Een pand met opbouw van houtskelet dateert mogelijk uit de vijftiende eeuw. Aan de zuidzijde van de Haspel bevinden zich muurresten die eveneens uit de late middeleeuwen of het begin van de nieuwe tijd dateren. In de zeventiende eeuw is de opbouw van het pand aan de noordzijde omgezet in baksteen. In de achttiende of begin negentiende eeuw is het noordelijke deel van het pand gesloopt om plaats te maken voor een ander pand. In dezelfde periode werd tegen de achterkant van het middeleeuwse gebouw een schuur gebouwd waarin vermoedelijk een pottenbakkerswerkplaats gevestigd was. In 1992 is

het middeleeuwse pand inclusief schuur gesloopt om plaats te maken voor een verbreed wegtracé.

4. *Zijn er wegdekken aangetroffen en wat is de datering daarvan?*

Tegen de stadsmuur aan, bevond zich een straat aan de stadszijde die van oorsprong uit de late middeleeuwen dateert. Het jongste wegdek dateert uit de achttiende eeuw. In de Haspel werden eveneens enkele wegdekken gevonden, de begindatering daarvan is niet duidelijk; vermoedelijk late middeleeuwen.

5. *Op welke manier is de stadsmuur geconstrueerd: poeren en bogen, strek, herstellingen, metselverband.*

De onderkant van de stadsmuur kon niet worden vrijgelegd in het kader van de begeleiding. Hoe de fundering geconstrueerd is onbekend gebleven. De minimale muurdikte van de middeleeuwse muur bedroeg 82 cm. Het metselverband bestond uit koppen- en strekkenlagen. Een achttiende eeuwse herstelling van de stadsmuur had een muurdikte van slechts 50 cm.

6. *Is sprake geweest van een muurhuis aan de stadsmuur?*

Er heeft ter hoogte van het onderzoeksgebied nooit een muurhuis gestaan. Het zestiende eeuwse aanzicht klopt niet, althans wat dit punt betreft.

7. *Wat is de datering van het pottenbakkersafval?*

Tijdens het onderzoek is geen pottenbakkersafval aangetroffen. Afgaande op de datering van de schuur en de keldervloer kan het pottenbakkersafval dat gevonden is tijdens de sloop uit de negentiende eeuw dateren.

8. *Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de overige beschreven vondstcomplexen pottenbakkersafval die bekend zijn uit Gennep?*¹

Deze vraag kan helaas niet beantwoord worden bij gebrek aan vondstcomplexen.

9. *Zijn er verstoringen aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, waar bevinden deze zich en in hoeverre hebben deze de vindplaats verstoord?*

Ter hoogte van pand aan de noordzijde van de Haspel werden vanwege verstoringen geen resten meer gevonden van de schuur. Ook de kelder binnen het middeleeuwse pand was flink verstoord.

10. *Hoe sluiten de resultaten van de archeologische begeleiding aan op de archeologische verwachting zoals die in het bureauonderzoek voor de vindplaats is vastgesteld? Hoe is een eventuele afwijking ten opzichte van het vooronderzoek te verklaren?*

Het noordelijk deel van de Gennepershuisweg is na de Tweede wereldoorlog met een paar meter bouwpuin opgehoogd, dit was vooraf niet bekend. Aangezien de hemelwaterafvoer niet dieper ging dan de verstoring is de archeologische begeleiding ingeperkt.

¹ Mars 1992, Mooren 2015.

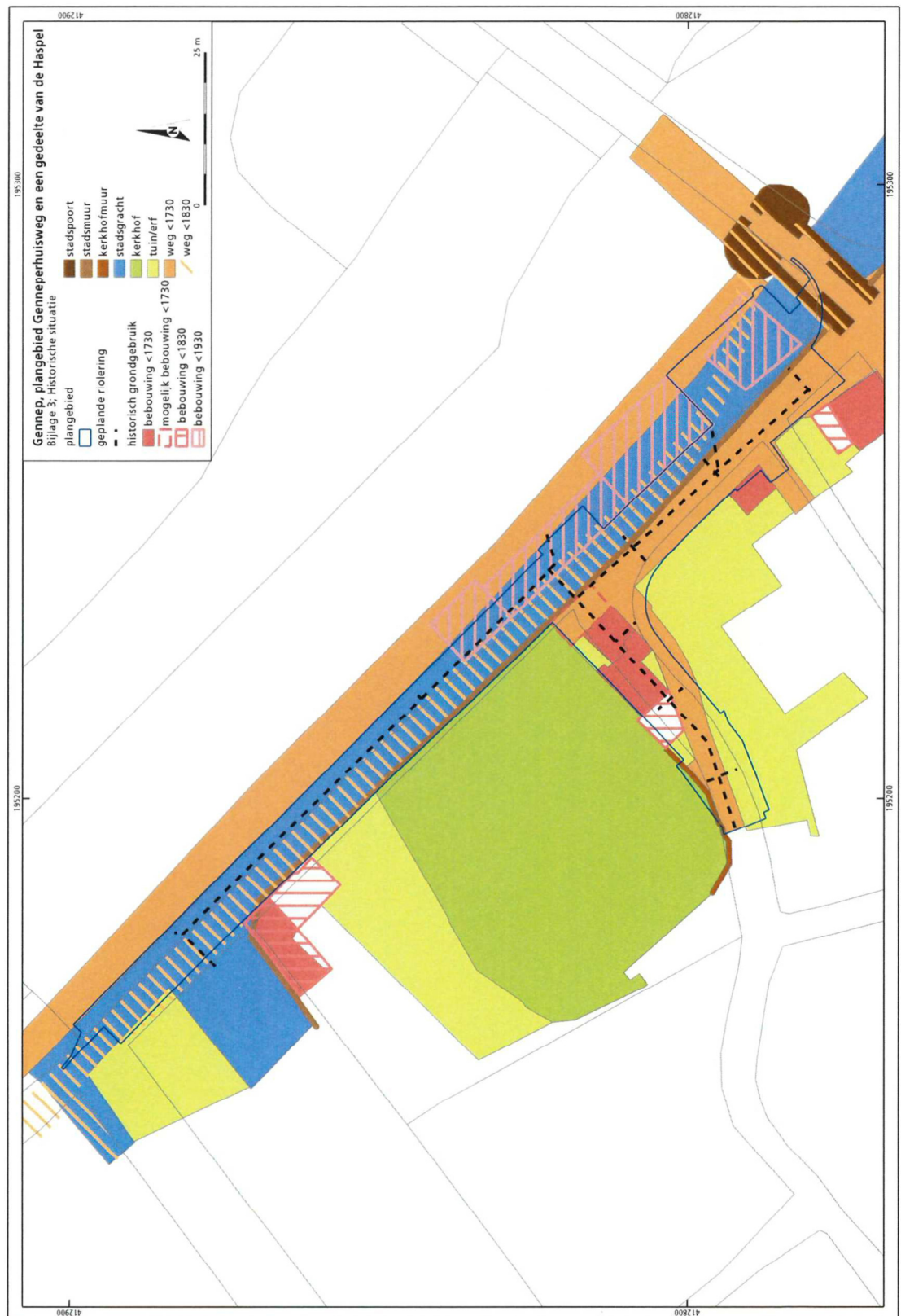
11. *Hoe sluiten de resultaten van de opgraving aan op de archeologische verwachting zoals die in het bureauonderzoek voor de vindplaats is vastgesteld?*

De verwachting ging uit van mogelijk prehistorische vondsten ; deze zijn niet gedaan. Aangezien de natuurlijke bodemopbouw volledig verstoord is, is het ontbreken van prehistorische sporen goed verklaarbaar. Resten vanaf de dertiende eeuw werden volop gevonden zodat de verwachting hiervoor klopt.

12. *Wat is de archeologische verwachting voor aangrenzende percelen/wegen?*

De archeologische verwachting voor de aangrenzende percelen is erg hoog. Enkel ter hoogte van zuidzijde van de Haspel, onder de moderne bebouwing zijn geen archeologische resten meer te verwachten. Onder de Gennepershuisweg bevindt zich een van oorsprong middeleeuwse gracht die in de zeventiende-achttiende eeuw is gedempt en daarna onder een meters dik pakket recente ophogingen is verdwenen. De kans op een intacte gracht is zeer groot. Mogelijk nog interessanter is stadsmuur die eveneens onder een dit metersdikke pakket ophogingen is verdwenen. Aangezien de bovengrondse resten van de stadsmuur door ondeskundige restauraties weinig informatiewaarde meer heeft is de archeologische en bouwhistorische waarde van dit deel van de stadsmuur erg hoog, met name omdat het een opgaand deel betreft dat vermoedelijk over een grote lengte bewaard is gebleven.

Bijlage 3 Kaart historische ontwikkeling

Bijlage 4 Vondstenlijst

Vondst-nummer	Spoor-nummer	Tek. nummer	Vondst-zaknr	Materiaal	Aantal	Gewicht
1	1007	teknr 1	0	KER	18	150,5
1	1007	teknr 1	1	ODB	1	25,5
1	1007	teknr 1	2	MXX	3	21,6
2	1007	teknr 1	0	KER	17	262,4
3	1022	teknr 3	0	KER	1	6,8
4	1030	teknr 3	0	KER	2	28,9
5	1007	teknr. 3	0	KER	1	4,8
6	1034	teknr. 3	0	KER	2	15,2
6	1034	teknr. 3	1	MXX	1	7
7	1000	teknr. 3	0	KER	1	41,3
8	1033	teknr. 3	0	KER	1	10,4
9	1023	teknr. 4	0	KER	2	2,3
10	1008	teknr. 4	0	KER	2	67
10	1008	teknr. 4	1	MXX	1	25,4
11	1020	teknr. 3	0	KER	1	6,5
11	1020	teknr. 3	1	MXX	2	48,2
12	1022	teknr. 3	0	KER	3	98,9
13	1021	teknr. 3	0	KER	1	22,9
14	1009	teknr. 3	0	KER	2	46,2
15	1036	teknr. 1	0	KER	13	180,9
15	1036	teknr. 1	1	ODS	1	21,6
16	1036	teknr. 1	0	GLS	1	97,7
17	1036	teknr. 1	0	KER	2	14,9
17	1036	teknr. 1	1	KER	3	32,5
17	1036	teknr. 1	2	GLS	1	4,7
18	1017	teknr. 6	0	KER	7	73,2
18	1017	teknr. 6	1	SXX	1	77
19	1000	teknr 6	0	KER	4	120,2
19	1000	teknr 6	1	MXX	1	11,4
20	1010	teknr. 6	0	KER	2	119,5
20	1010	teknr. 6	1	ODB	1	58
20	1010	teknr. 6	2	SXX	1	2,9
20	1010	teknr. 6	3	GLS	1	3
21	1039	teknr. 5	0	KER	25	373,5
21	1039	teknr. 5	1	MXX	2	101,7
22	1022	teknr. 4	0	KER	11	76
22	1022	teknr. 4	1	ODB	2	261,6
22	1022	teknr. 4	2	SXX	1	13,4
22	1022	teknr. 4	3	MPB	1	193,1
23	1043	-	0	KER	5	208
24	1017	-	0	KER	12	164,8
24	1017	-	1	SXX	3	112,4
24	1017	-	2	MXX	3	29
25	1044	teknr. 7	0	KER	73	510,4
25	1044	teknr. 7	1	SXX	1	2,2
25	1044	teknr. 7	2	MXX	2	69,1
26	1017	teknr. 5	0	KER	12	129
27	1046	teknr. 5	0	KER	1	76,4

Vondst-nummer	Spoor-nummer	Tek. nummer	Vondst-zaknr	Materiaal	Aantal	Gewicht
28	1017	grens s1017 en s1045	0	KER	1	4,8
29	1043	teknr. 5	0	KER	15	197
30	1052	-	0	KER	3	202,7
31	1046	teknr. 7	0	KER	1	3,7
32	1047	teknr. 7	0	KER	2	16,7
33	1047	teknr. 7	0	KER	1	6,8
34	1046	grens s1046 en s1047	0	KER	1	26,5
35	1055	teknr. 5	0	KER	4	801,5
36	1065	teknr. 12	0	KER	3	32,4
37	1066	teknr. 12	0	KER	1	4,2
38	1073	teknr. 12	0	KER	21	268,9
38	1073	teknr. 12	1	KER	1	14,6
38	1073	teknr. 12	2	GLS	7	23,4
39	1072	teknr. 12	0	KER	1	4436,6
40	2082	teknr. 15	0	KER	7	0

Bijlage 5 Lijst baksteenformaten

Afmetingen	5-lagen maat	10-lagen maat	Mortel	Interpretatie
x 11,6/13,0 x 5,4/6,5			witte kalkmortel	hergebruik
				primair
23,2/24,4 x 12,0 x 5,5/7,0			witte kalkmortel	hergebruik
21,0/22,0 x 10,0/10,5 x -				primair
				primair
x 11,4/13,2 x 5,2/5,8			grijze hardere kalkmortel	hergebruik
machinale baksteen				primair
27,5 x 13,0/13,6 x 5,0/6,0			geelwitte kalkmortel	hergebruik
28,0 x 13,0/13,5 x 5,5/6,5			grove kalkmortel	primair
27,2/28,4 x 13,2/14,5 x 6,0/7,0		79	grijze kalkmortel	primair
27,7/29,0 x 12,3/13,8 x 6,3/6,8		79	witte kalkmortel	primair
x 11,5/13,5 x 5,5/6,1	38		zandige lichtgrijze mortel	hergebruik
				primair

Bijlage 6 Sporenlijst

Spoor-nummer	Werkput	Vlak	Aard spoor
1000	1	1	-
1001	1	1	MR (muur)
1002	1	1	MR
1003	1	1	MR
1004	1	1	MRU (muuruitbraak)
1005	1	1	MR
1006	1	1	MR
1007	1	1	LGO (ophooglaag)
1008	1	1	LGO
1009	1	1	LGO
1010	1	1	MR
1011	1	1	MR
1012	1	1	VLR (vloer)
1013	1	1	WA (waterput)
1014	1	1	KEL (kelder)
1015	1	1	VLR
1016	1	105	LGO
1017	1	1	LGO
1018	1	1	MR
1019	1	1	MR
1020	1	102	LGO
1021	1	102	LGO
1022	1	102	LGO
1023	1	102	LGO
1024	1	102	KL (kuil)
1025	1	102	LGO
1026	1	103	LG
1027	1	103	LGO
1028	1	103	LGO
1029	1	103	VLR
1030	1	104	LGO
1031	1	104	LGO
1032	1	102	LGO
1033	1	103	LGO
1034	1	103	KL
1035	1	1	MRI (muurinsteek)
1036	1	1	LGO
1037	1	105	LGO
1038	1	105	LGO
1039	1	105	LGO
1040	1	105	MRI
1041	1	105	LGO
1042	1	105	MRI
1043	1	1	KL
1044	1	107	MRU
1045	1	105	LGO
1046	1	105	LGO
1047	1	105	LGO
1048	1	105	PFD (puinfundering)

Bijlage 7 Allesporenkaart

BAAC

